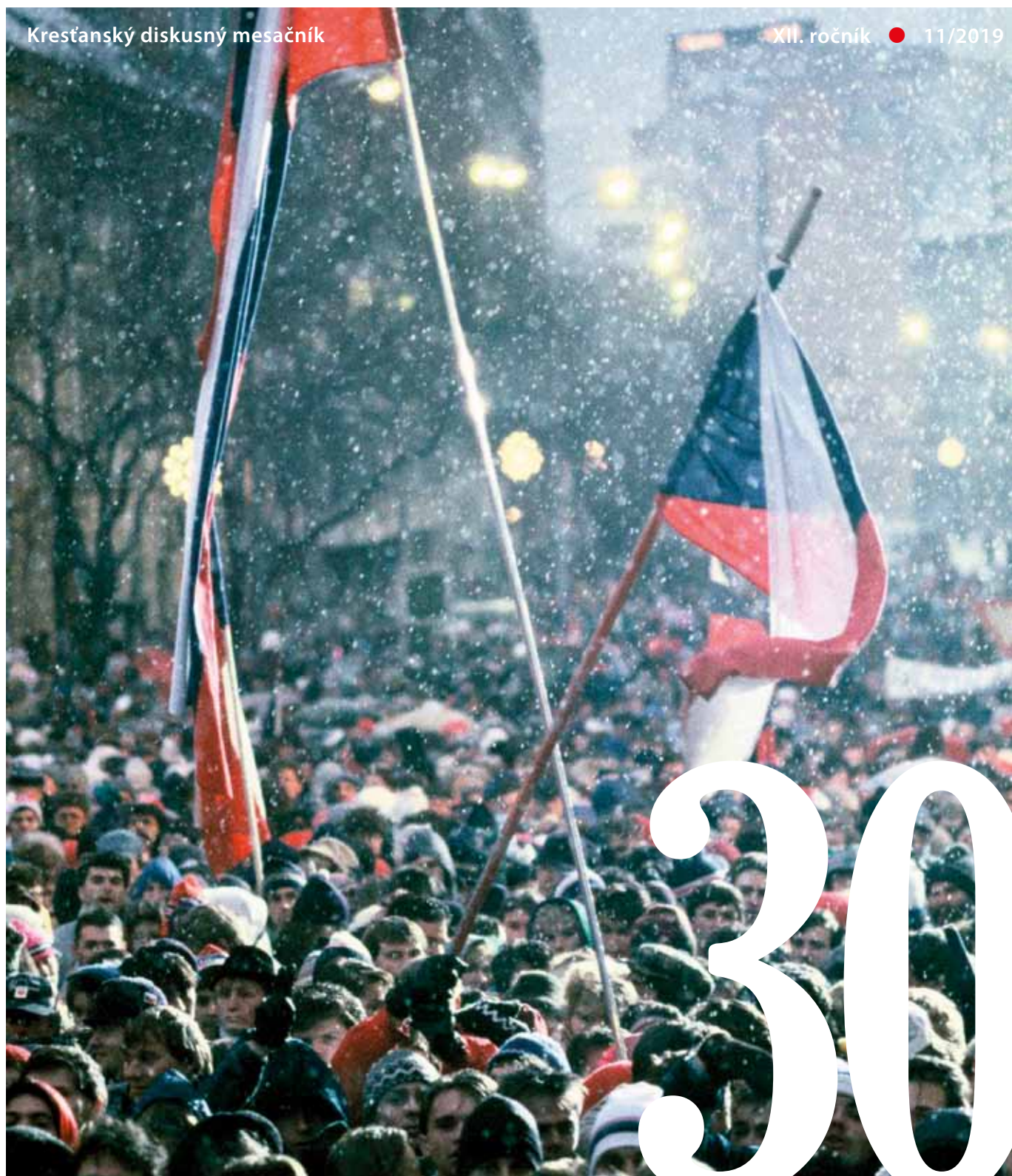

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

XII. ročník ● 11/2019

O B S A H

Fórum 4
**ZAUCHO VEREJNÉMU
VKUSU**
B. Piatko

Rozhovor 6
SLOBODA A CIRKEV
T. Máhrik/B. Piatko

Úvaha 11
BÁŤ SA – POZITÍVNE
J. Stupka

Téma 12
ŽENY KAZATEĽKY

YMCA 18
YMCA NESVADY
B. Maglodsá

História a osobnosti 20
KALENDÁRIUM CB V
Š: Evin.
B. S. TIMRAVA
P. Trúsik

Misia 22
LÉK PRO TĚLO...
D. Daňová
TĚŽKÁ VOLBA
V. Férová
PASTORÁLKA
J. Dohnal

Spomienka 27
IVAN 10/19
Š. Evin

Úvahy z trolejbusu 29
CENA PRÁCE, MISIA
Tomáš Komrška

Na margo dní 30
**SPOR O KULTÚRU ŽIVO-
TA A SMRTI**
Miroslav Kocúr

RELAX 31

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:
IBAN: SK7611000000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2019

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrik, Bohuslav Piatko, Rastislav Števkó,
Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko
Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43
Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,
e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 22. 11. 2019 **Tlač:** Express tlač

1. strana obálky: Foto: www.historickarevue.com

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

30 ROKOV „SLOBODY“ ...

ŠTEFAN MARKUŠ
(Cirkev Bratská,
Bratislava-Cukrová)

Čo sa s nami udialo počas uplynulých tridsiatich rokov? Pri odpovedi sa do našej mysle vtlačá zážitok čínskeho filozofa Čuang Cea (389–286 pnl). Raz sa mu prisnilo, že je motýľom. Lietal si a nevedel, kto je Ce. Bol Čuang Ce motýľom, alebo sa motýľ zmenil na Ce? Keď sa filozof zobudil, opäť vedel, že sa volá Čuang Ce. Medzi motýľom a ľudskou bytosťou je priepastný rozdiel a premena človeka do podoby motýľa, alebo naopak, je možná iba vo sne.

Aké sme mali sny počas chladných novembrových dní v roku 1989? Zážitky na námestiach boli reálne. Počuli sme slová o láske, slobode, o odpúšťaní, úžasnej budúcnosti, o zabúdaní minulosti... aj o odluke cirkvi od štátu. Neskoro večer sme sa lúčili s usmíatymi príslušníkmi VB. Zrušenie 4. článku komunistickej ústavy a najmä predstavy o slobodnom rozhodovaní vzbudzovali nádeje, že prestaneme byť druhotriednymi občanmi. Pri opojnom štrnganí kľúčmi sme si sľubovali lásku. Snežilo, užívali sme si však jarný let motýľa. Kolektívne sme snívali a očakávali dramatické zmeny. Ale aj po tridsiatich rokoch sa vždy prebúdžeme do starej reality. Boli novembrové sny ilúziou? Čo sa vlastne s nami udialo?

V stave bdenia zisťujeme, že sme sa vôbec nezmenili. Staré veci zostali, znaky minulosti nás sprevádzajú. Protekcia, korupcia, väzba na ideológiu, skrivodlivosť, beztretnosť, privilégia, nerovnosť pred súdmi, chamtivosť, sociálna nerovnosť, nevymožiteľnosť práva – pozostatky komunistickej totality sú stále prítomné.

Étosom nežnej revolúcie boli výsady demokracie. Učíme sa pomaly a zisťujeme, že život v slobode je umením. Keď náboženského filozofa Nikolaja A. Berďajeva bolševici vyhostili z Ruska napísal, že „na slobodu nie je stvorený, alebo aspoň cvičený každý človek, lebo sloboda je bremeno – a nie každý je schopný ho uniesť.“ My sme sa ocitli nezaslúžene na slobode a nevieme, kto nám ju vlastne vydobyl? Patrí osloboditeľovi nejaká odmena? Evanjelium nás učí (Mt 5, 46), že zaviazanosť je neželaná cnosť, lebo skrýva prvky korupcie. My však od všetkých niečo očakávame. Dlhujeme vari niečo ústavným činiteľom, občianskym aktivistom, politickým stranám? Sme prekvapení, že bremeno slobody v podmienkach parlamentnej demokracie sa mení na tovar. Zneužíva sa na egoistické ciele. Dokonca aj duchovný svet kráča neorganizovane kamsi inam. Kam nás politické a cirkevné špičky navigujú? Našťastie naša intelektuálna výbava nám velí vytrvať: Vedz, oslobodený občan, že vstrebávanie hodnôt slobody je proces. Niektoré národy si ich osvojovali storočia. Nič nie je zadarmo.

Niečo pozitívne sme predsa zažili. Nadobudli sme istotu, že len v bdelom stave môžeme v zápase za slušné a demokratické Slovensko pokračovať. Presvedčili sme sa, že sny o budúcnosti bez vedomia ťarchy bremena slobody sa menia iba na hromadenie majetku a moci. Dokážeme reflektovať hrozby, najmä narastajúcu krízu morálky. Kto je za veci nechcené zodpovedný? Politici, kultúrne inštitúcie, cirkevné authority, koncept liberálnej demokracie, či parlamentarizmus? Máme dôkazy o devalvácii hodnôt, ale sa hlásime

ak cyrilo-metodskému dedičstvu. Nasakuje nám pritom husia koža, lebo vidina zmeny latinky na cyriliku nie je od tejto tradície až tak vzdialená. Navyše sa neprestajne sporíme. A nevieme o čo. Problémom nie je samotný spor, skôr nepochopenie potreby názorovej pestrosti v živote spoločnosti. Chýba nám – aj po tridsiatich rokoch – pravdivý pohľad na realitu, ktorý by umožnil meniť naše nedorozumenia na zmysluplnú diskusiu o realite. V spoločnosti, v cirkvi, vo vzťahoch. Svoje nepodstatné spory chceme vyhrať. Neodnaučili sme sa neprívladňovať si pravdu. Trváme na tom, aby naša pravda bola navždy moja a tvoja. Nie naša spoločná. Za totality sme boli svorní. V slobode sa sporíme. Zapáchal sa nám blahobyť pred poslaním. Chceme byť trvalo snívajúcim Čuang Ce, neuvedomujúc si, že riskujeme schopnosť rozpoznať samých seba. Nemali by sme sa konečne zobudiť? ■

ZAUCHO VEREJNÉMU VKUSU

BOHUSLAV PIATKO

(V rokoch 1989–90 bol členom Koordinačného výboru VPN v Československom rozhlase na Slovensku a vedúcim rozhlasového vysielania VPN Slovo má verejnosť.)

V 68-om sme závan slobody v neslobodnom svete pomenovali „socializmus s ľudskou tvárou“.

Vyštrngali nás tankami.

V druhej polovici 80-tych rokov zavial závan slobodnejšieho sveta priamo zo srdca neslobody – z Moskvy, pod názvom „perestrojka“ – „prestavba“ (socializmu). V Československu sa však komunistické vedenie štátu rozhodlo postaviť proti samotnej matke socializmu – a vyhlásilo „našu, československú cestu“. Čo znamenalo – žiadne zmeny, žiadna prestavba.

V 89-om sme ich vyštrngali kľúčmi. A nazvali sme si to „nezná revolúcia“.

A hotovo... (Mysleli sme si.)

Štyridsať rokov „revolučnej“ totality komunistickej strany nás nepoučilo, že revolúcia nemôže byť nezná. Ak je nezná k predchádzajúcemu zlu, nie je to revolúcia a zlo prežije. Možno sa transformuje do inej podoby, ale prežije.

A tak nebolo hotovo.

Aspoň v kocke si pripomeňme, čo sa to vlastne pred tridsiatimi rokmi udialo... Možno trochu inak, ako to v dnešných dňoch letí médiami.

Začalo to vriť o hodne skôr, ako na našich novembrových námestiach. V Poľsku už na jar prebehli slobodné (slobodnejšie) voľby, ktoré dovtedy zakázané hnutie Solidarita vyhrala. Od leta utiekali zo socialistickej časti Nemecka (NDR) desaťtisíce ľudí cez Maďarsko, ktoré otvorilo hranice do Rakúska. Komunistickí pohlavári vazalských štátov žiadali vodcu Sovietskeho zväzu M. Gorbačova o zopakovanie československého 68. roku, teda o vojenský zásah. (Sovietske vojská boli rozmiestnené vo všetkých štátoch socialistickeho bloku.) Dodnes si pamätám, ako ich Gorbačov na stretnutí

v Berlíne uzemnil vetou: „Eto vaše delo.“ (To je vaša vec.)

Nepopieram, že doba bola ťarchavá odporom voči socializmu, ale spomienka na tanky na uliciach v Maďarsku (1956) a v Československu (1968) boli vážnym výstražným prstom. Ale táto veta preletela socialistickým vesmírom a zodvihla stavidlá a spútané vody túžby po slobode a demokracii sa vyliali na námestia. No aj tak sa začalo pošepkávať, že naša armáda a milície sú na zásah pripravené.

Na pokojnej demonštrácii v Prahe, pri príležitosti Medzinárodného dňa študentstva, zmlátili policajti študentov, lebo čosi vykrikovali o slobode, pochodovali krížom-krážom po Prahe a nechceli sa rozísť. A to súdruhovia nemali radi. Nemali radi, keď sa neposlúchalo a keď sa dakomu zachcelo inej slobody, než bola tá totalitná. Študentov sa zastali umelci, a tak vzniklo v Prahe Občianske fórum (OF) a v Bratislave Verejnosť proti násiliu (VPN). S tým by si asi moc ešte bola poradila, ale študentov a umelcov sa zastali robotníci, a tých všetkých sa zastali všetci. A bolo ich zrazu na námestiach po celej republike státisíce. A potom prišli požiadavky na rôzne slobody, vlastne jednu veľkú slobodu, čoho základným predpokladom bolo zrušenie ústavného článku o vedúcej úlohe komunistickej strany a slobodné voľby. Vtedajšie vedenie KSČ však ešte stále odmietalo pristúpiť na vyslovené požiadavky. Keď tajomník mestského výboru strany v Prahe M. Štěpán na mítingu v ČKD Praha vykrikoval, že „deti/študenti strane rozkazovať nebudú“, zhromaždení robotníci ho vypískali a skandovali: „Najme deti“.

A aby to v strane pochopili ešte lepšie, OF a VPN zorganizovali 27. novembra generálny štrajk. O dva

dni komunistické vedenie štátu prijalo všetky požiadavky a Federálne zhromaždenie odhlasovalo zrušenie vedúcej úlohy strany.

Požiadavku na zrušenie vedúcej úlohy strany predložilo VPN a zaskočilo tým aj vedenie OF v Prahe. Tam sa už (nie celkom verejne) rozbíhali rokovania medzi OF a komunistami o pokojnej rekonštrukcii vlády s účasťou nestraníkov. O antikomunistickej revolúcii nikto nehovoril.

Napriek tomu, že ústavný článok o vedúcej úlohe bol zrušený, ani sme nesnívali, že socialistický typ spoločnosti (režim) pod vedením jednej neomylnnej strany by mal nahradiť spoločenský systém slobodných ľudí. Teda demokracia.

Niekedy začiatkom decembra sme vysielali naživo študentský míting z SVŠT v Bratislave, na ktorom otec J. Čarnogurského, Pavol, prvý raz verejne povedal: „Priatelia, táto revolúcia nechce poľudštiť socializmus, táto revolúcia ho chce zrušiť. Toto je antikomunistická revolúcia“. Pamätám sa dodnes, s akou hrôzou sme počúvali tieto slová a čakali sme, že v tej chvíli vtrhne do auly polícia a všetkých nás pozatvárajú. Nestalo sa, ale nikto mu neveril.

Pritom to už bol dva týždne zrušený článok o vedúcej úlohe strany a začínala vládnuť sloboda slova. Tak hlboko bola v nás totalita.

Ešte aj zvolenie V. Havla komunistickým federálnym zhoromaždením za prezidenta koncom roka, potvrdzovalo, že socializmus bude zachovaný, len bude demokratický. Smiešna predstava...

Zaucho prvé

Keď Ján Čarnogurský prešiel priamo z väzenskej cely do funkcie prvého podpredsedu federálnej vlády národného porozumenia, zhovárali sme sa so sudcom, ktorý ho spolu so štyrmi ďalšími disidentmi poslal do väzenia. Povedal: „Keby som bol vedel, že za pol roka bude podpredsedom vlády, nebol by som ho odsúdil!“!!!!!! Nepovedal: „Odsúdil som ho, lebo vyvíjal protištátnu činnosť“. Aký to bol rozsudok? Podľa práva? Aký to bol sudca, čo ho vyriekol? Veď nezastával ani právo svojho režimu.

Nikto ho v revolúcii nevyzliekol z taláru. Ani desiatky ďalších sudcov, ktorí počas komunistickej vlády posielali do väzenia (a občas aj na šibenicu) desiatky nevinných ľudí.

Tam sa narodil stav dnešnej justície.

Zaucho druhé

Marián Čalfa, ktorý viedol rokovania za KSČ s OF a VPN, bol komunistický minister a šéf legislatívnej rady komunistickej vlády. Keď sa dostal do čela dočasnej vlády, povedali sme si – dobre, kompromis do slobodných volieb. Keď sa však objavil na kandidátke VPN spolu s ďalšími členmi KSS do prvých slobodných volieb, spýtal som sa Fedora Gála, prečo stavajú na kandidátku antikomunistického hnutia do prvých slobodných volieb komunistov, povedal: „Nevieme vládnuť.“ A tak sa stalo, že prví,

ktorí sa po revolúcii zorientovali v demokracii, boli sudcovia a komunisti. Jedni sa stali nedotknuteľnými a druhí hospodársky mocnými. Lebo prišla kupónová privatizácia, ktorú mnohí považujú dodnes za najväčšiu lúpež storočia.

Tam sa zrodil gén slovenských politických špičiek – gén moci.

Nahovárajú nám, v súvislosti s Gorilou a Treemou, že ide o zlyhanie jednotlivcov. – Nie je to pravda. Dokonca si nemyslím ani, že ide o zlyhanie systému.

Nie – ide o zle nastavený systém.

A to zlé nastavenie systému vzniklo kdesi v prvej polovici 90-tych rokov. Po prvých slobodných voľbách (v súvislosti s kupónovou privatizáciou) nedostali slovenskí politici do svojej genetickej výbavy kód vládnutia – teda správy vecí verejných. Prisvojili si kód moci – teda ovládnutia, privlastnenia si vecí verejných. Tento kód vypestovali „mečiarovci“, zdokonalili ho „dzurindovci“ a do zločineckých rozmerov ho priviedli „ficovci“.

Ak v 89-om bola spoločnosť v stave hlbokej schizofrénie, dnes je v stave apatického rozkladu. Mám strach, že kód moci majú v sebe aj mimoparlamentné strany, ktoré ako nádej na zmenu systémového nastavenia, idú do februárových volieb.

V 89-om spoločnosť zlý systém povalila.

Neviem, či zle nastavený systém máme dnes silu povaliť... ak sa to nestane po najbližších voľbách. (Kofkí z nás majú pripravené kľúče?)

Napriek všetkému, Bože, vďaka za november 1989 a za nádej, že sny sa po troch desaťročiach naplnia.

Autorská poznámka: Názov „Zaucho verejnému vkusu“ som si požičal z manifestu ruských kubofuturistov. Kubofuturizmus bol avantgardný umelecký smer, ktorý vznikol v Taliansku (F. Mirinetti) a vo Francúzsku (G. Appollinaire), a mal za cieľ zrušenie starého a zachytenie skutočnosti z nových uhlov a vytváranie novej skutočnosti. Rozvinul sa najmä v Rusku (V. Majakovskij, V. Chlebnikov) v prvej štvrtine 20. stor. ■

SLOBODA A CIRKEV

TIBOR MÁHRIK – ako kazateľ Cirkvi bratskej na Slovensku pôsobil vo viacerých zboroch, najdlhšie v Žiline, kde inicioval založenie kórejského zboru CB, podporoval vznik nového spoločenstva/stanice CB *Za kostolom*, vychoval si v zbore nástupcu, pričom služby mladým sa venuje od roku 1985. V roku 2019 sa presťahoval do ČR, kde pôsobí ako kazateľ v zbore CB Ostrava. S manželkou Táňou majú tri deti a pribúdajú aj vnuci. Dlhé roky pôsobil na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína filozofa v Nitre a na univerzite v Žiline. Asi aj to bol jeden z dôvodov, prečo som ho pozval na rozhovor k 30-temu výročiu novembra. (BOHUSLAV PIATKO).

Pôvodne som v tomto rozhovore nechcel spomínať na udalosti spred 30 rokov, ale v rámci toho, čo sa dnes deje na Slovensku, nemôžeme tieto udalosti nespomenúť. Aspoň v porovnaní. Takže – tvoj pohľad na udalosti na jeseň 89 vs. jeseň 19.

Čo sme chceli a kam sme sa dostali?

T. Máhrík: Boli to úžasné chvíle. Prežíval som ich v Chirane na Starej Turej. Mali sme už dve deti a moja mama sa bála, že bude vojna. Nechcela, aby som išiel do Generálneho štrajku... Môj ocko zomrel rok predtým v presvedčení, že komunizmus nepadne, ale ovládne celý svet. Padol. Rýchlejšie, ako sme boli pripravení a schopní rozumne vstúpiť do priestoru, ktorý sa otváral. Dnes mám nahrávku zo Slobodnej Európy z tých čias. Americký ekonóm tam hovoril o tom, že v optimálnom režime Československo dobehne „Západ“ ekonomicky za 10–12 rokov. Britský ekonóm bol opatrnejší – odhadol to na 14–15 rokov. Mýlili sa

obaja. Po viac ako štvrtstoročí života v otvorenej spoločnosti padli ilúzie. Žiadny „zemský ráj to na pohľad“ sa nekoná. Nastal exodus mozgov a talentov. Sme svedkami deštrukcie rozumu a dehumanizácie spoločnosti, aká tu ešte nebola.

Kde vidíš príčiny tohto stavu?

Tak ako tzv. Pražská jar bola akási česko-slovenská podoba procesných zlomov, ktoré prebiehali v západnej spoločnosti, tak aj „Zamatová revolúcia“ nebola izolovaná udalosť, ale naša verzia transformácie spoločenského systému, ktorý od 80-tych rokov sa stal neudržateľný. Problematický vývoj je komplexný jav, ale pre tento rozhovor možno asi vypíchnúť tri faktory.

Prvý – nedôrazná zmena. Na mnohých pozíciách zostali kádre, ktoré tam nemali čo robiť. Zlo malo byť pomenované, konkretizované a mali byť vyvedené politické dôsledky. Neviem či „nežná korupcia“ alebo politická neskúsenosť nám zabránila veci správ-

ne pomenovať a urobiť poriadok, čistku. Stav dnešného súdnictva je toho ukázkou. Ak vnútorne pokrivení ľudia ostali v talári a nastúpila demokracia s premisou nezávislosti súdnej moci, taký systém demokracie nebude fungovať. Čistka v mene pravdy a spravodlivosti je potrebná, na rozdiel od čistiek ideologických. O tom sú revolúcie, ktoré nás posúvajú vpred.

Druhým faktorom boli predčasné voľby za krátkej Moravčíkovej vlády širokého porozumenia (1994). V tom čase boli vo vláde odborníci, ktorým išlo o vec mladého štátu a ich kroky sa ukazovali ako veľmi prezieraivé. Stihli toho len veľmi málo. Na nátlak Petra Weissa došlo k predčasným voľbám a k moci sa dostal Mečiar, Slot a Lupták. Obdobie, ktoré nastalo, podrazilo odbornosť, porazilo dobrú vôľu a temná ideológia spojená s podsvetím určila smer vývoja mladého Slovenska tým smerom, kde sme sa ocitli dnes. Dzurindovské intermezzo s nesporným vkladom pro-atlantickej integrá-

cie na tomto trende nič nezmenilo. V tejto súvislosti za zmienku stojí aj zmluva s Vatikánom, ktorú v tých dobách dohodol kardinál Korec s premiérom Mečiarom. Veľmi nešťastný kontext! Cirkev sa vzdala slobody proroka. Stratila nezávislosť, stala sa oficiálnou politickou silou.

Tretím faktorom je kríza etiky človeka. Už nás neničí Maďar, nevykorisťuje Čech. My kradneme a korumpujeme a korupciu sa pasívne prizierame. Naša bolesťivá prítomnosť svedčí proti nám. Veľké finančné zdroje a nástroje slobody v špinavých rukách nemôžu priniesť dobré a čisté ovocie.

Je to len zlyhanie jednotlivcov, ako tvrdia predstavitelia moci, alebo ide o zásadné zlyhanie systému.. (V mladost demokracie neverím...)

T. Máhrik: Život pozostáva z diania, ktoré je svojou podstatou zložitá. Domnievam sa, že v istých chvíľach viac záleží na jednotlivcoch, ktorí robia kľúčové rozhodnutia a nastavenia systému, ktorý potom preberá nos-

nosť spoločenského konštruktú. V rokoch 1989–90 a potom 93–94 je to o zlyhaní jednotlivcov. Systém demokracie nebol vybudovaný a plne funkčný. Rozhodnutia, ktoré sa prijali v tých zlomových bodoch do veľkej miery predurčili vývoj spoločnosti. Je to ako so šoférom autobusu – ak na križovatke spraví zlé rozhodnutie, všetci v autobuse budú niešť dôsledky. Pôjdu cestou, ktorá skomplikuje dosiahnutie vytúženej destinácie. Niektorí by mohol filozoficky namietnuť – ale prečo tí v tom autobuse nezasiahli a dovolili šoférovi vydať sa nesprávnou cestou? Je to hypotetická úvaha, pretože ľudia dali šoférovi dôveru a možno ani nepoznajú cestu a aktuálne výluky a obchádzky... Zlyhanie elít v národe je významným faktorom toho, čo sa dnes u nás deje. Alebo možno – absencia elít. V teórii rozvoja spoločnosti je známe to, že odborná expertíza sa nerodí v demokratickej diskusii, ale kompetentní experti ju vnášajú do povedomia širšej spoločnosti aj napríklad formou demokratickej diskusie.

Nezanedbateľným faktom je i to, že zo sociologického hľadiska je Slovensko riziková entita. Päť miliónov naozaj nie je veľký počet. Takáto „skupina“ nemusí mať dostatočnú kapacitu „samočistenia“. Aj v prírode to poznáme: voda v malej mláčke alebo jazierku sa skôr zosmradí ako voda vo veľkej nádrži alebo priehrade, kde je väčšia šanca, že zafunguje „ekosystém“. Veď preto národy a kultúry, ktoré sa uzavreli do seba a izolovali od okolitého sveta, skôr či neskôr nastúpili cestu samo-deštrukcie.

Nezabudnime aj na to, že vývoj spoločenských systémov sa v 90-tych rokoch dostal do zlomových momentov na celom svete. Radikálnymi zmenami teda neprechádzalo opäť iba Česko-Slovensko. Pokiaľ k takým zlomom dochádza vo vyspelých krajinách, tie na rozdiel od mladšej demokracie v postkomunistických krajinách majú vybudovaný akýsi imunitný systém, a tak s negatívnymi javmi majú lepšiu šancu sa vysporiadať. My sme to za 30 rokov poriadne nedokázali. Metaforicky povedané – boli

Vznik Kórejského zboru

sme ako bezbranné dieťa, ktoré si samo neporadí s istým typom problémov. To, či a kam sme dospeli, ukážu najbližšie voľby.

Až na katolícku cirkev, ktorá mala svoju „tajnú cirkev“ nekatolícke cirkvi mlčali aj vtedy aj teraz. Vráťane Cirkvi bratskej. Má sa v takýchto (aspoň v zlomových mílnikoch dejín) cirkvi ozvať a zapojiť sa/podporiť očistu a dobro, alebo cirkvi má stáť mimo spoločenských udalostí?

T. Máhrlik: Treba pripomenúť, že tajná cirkev v časoch totality bola prepojená aj s Cirkvou bratskou a s inými denomináciami. Keď komunisti prenasledovali kresťanov, zasiahlo to všetky duchovné komunity. Naši bratia sedeli spolu vo väzení s rímskymi katolíkmi, gréckymi katolíkmi, pravoslávnyimi, evanjelikmi... Samozrejme, RKC bola počtom najväčšia, preto bola najviac v hľadáčku ŠtB a udavačov. Jej hlas bolo najviac počuť. Ale na druhej stra-

Cirkvi bol daný imperatív svetla a soli v spoločnosti. Ako ho naplniť? Kedy sa ozvať a kedy mlčať? Ako sa ozvať? To sú otázky súvisiace s prorockou službou cirkvi v každej dobe. Dnes sme svedkami toho, ako cirkvi v spoločnosti sa vehementne zasadzuje za hodnoty súvisiace s rodinou, ale jej hlas nepočuť, keď mocní sveta okrádajú ľudí, zadržujú mzdu, ubližujú vdove a sirote – povedané rečou starozákonných prorokov. Veľké korupčné kauzy ako Váhostav, škandál okolo deaflympiády (2010), fatálne zlyhanie v reforme školstva atď. považujem za javy, ktoré nie sú menej dôležité ako problematika registrovaného partnerstva, či genderová ideológia. Mlčanie cirkevných elít v týchto prípadoch prináša stratu dôvery v inštitúciu cirkvi. Samozrejme, podstata cirkvi nie je inštitúcia, ale komunita. Zlyhanie inštitúcie však podkopáva následne aj mandát komunity. Obe totiž tvoria dialektickú jednotu. Kríza cirkvi

T. Máhrlik: Komunistický prevrat v roku 1948 zaskočil slušných ľudí. Sľuby o raji na zemi sa premenili na skutočné peкло. Cirkev pocítila na sebe jeho páľavu. Prenasledovanie kňazov, likvidácia kláštorov a ateistická ideológia k tomu patrili. Treba povedať, že štátna moc a cirkvi tvoria v biblickej teológii polaritu. Preto sa moc cirkvi a štátu nesmie spájať na inštitučnej báze. Obdobie totality je toho ukážkou. Áno, komunisti skorumpovali hnutie Pacem in terris a úspešne paralyzovali obrodný vplyv cirkvi a umlčovali hlas zvesti evanjelia. Tí kňazi, ktorí sa do tejto organizácie nezapojili, boli prenasledovaní a programovo eliminovaní. Zdravá cirkvi sa však nedá kúpiť. Inak by prestala byť cirkvou. Aj preto sa zrodila tzv. podzemná cirkvi. Tá tvorila na Slovensku základ politického disentu, ktorý organizoval známu „sviečkovú manifestáciu“ (1988).

Spýtam sa trochu inak: V čase ohrozenia, či obmedzenia občianskych slobôd má cirkvi právo mlčať, alebo povinnosť hovoriť a brániť občianske slobody?

Cirkvi sa musí zastať slabých, marginalizovaných a zaznávaných. Občianske slobody a ľudské práva tvoria totiž základný skelet humanistickej spoločnosti, ktorá má najlepší potenciál vytvárať také štruktúry fungovania, ktoré budú naplňovať Stvoriteľov mandát daný Adamovi a Eve v raji. Etika Dekalógu je jeho skontretizovanou verziou. Vždy vtedy, keď dochádza k obmedzeniu občianskych slobôd, cirkvi sa ozýva na ich zachovanie a posilnenie. Nejde len o princíp solidarity ale o samotnú podstatu evanjelia – každý človek nesie v sebe obraz Boha. Každý človek má v Božích očiach hodnotu, pretože je Božím stvorením. Syn Boží zomrel za každého človeka. Od toho sa odvíja nielen kategória ochrany a zachovania života, ale aj filozofia sociálnej spravodlivosti a občianskych práv.

Letná filozofická škola - Slovensko 2013

ne – Biblie sa pašovali do všetkých cirkvi zo zboru Cirkvi bratskej na Cukrovej 4... a to nebol slabý hlas! Teológia revolty a spolupráce s totalitným režimom tvoria silnú polaritu, v ktorej sme nemali jasno ani vtedy a – ako sa ukazuje – nemáme ani dnes.

na západe má teda aj tu svoje príčiny.

Nestalo sa v dejinách raz, že si moc „kúpila“ cirkvi, aby táto mlčala pri likvidácii občianskych slobôd. Aký je tvoj názor na takéto mlčanie?

Možno vôbec oddeliť občianske slobody od slobody náboženskej?

Občianske slobody stoja nad náboženskou slobodou. Zdôvodnenie je teologické, veď Boh dáva rovnako dážď na spravodlivých aj nespravodlivých (Mt 5, 45). Náboženské slobody preto patria do kategórie občianskych slobôd a nie naopak. Duchovné hodnoty sa preto musia vnášať do spoločnosti na občianskom princípe a nie na ideologickej báze alebo politických dohodách medzi cirkvou a štátom alebo štátom a cirkvou. Obidve formy totalít 20. storočia – fašizmus a komunizmus – sú bolestivým svedectvom toho, keď sa tento princíp poruší. Možno, že dnes sa musíme pýtať inak. Ani nie tak, či je dnes cirkev kupovaná štátom, ale či dnes cirkev „nekupuje“ štát.

Prejdime na cirkevnú pôdu. Zvládla cirkev po 40-ročnej totalite slobodu?

Čo pozitívne priniesla sloboda cirkvi?

T. Máhrlik: Cirkev mohla po desaťročiach reštrikcii naplno rozvinúť svoje činnosti a vstúpiť do medzinárodných vzťahov, ktoré boli po roku 1948 násilne pretrhnuté. Cirkev dostala priestor a príležitosť stať sa hlasom pravdy, spravodlivosti a lásky. Po Novembri 1989 sa už žiadny študent nemusí báť, že ho vyhodia zo školy len preto, že chodí do kostola. Sloboda prejavu, tlač náboženskej literatúry a pozvanie do mediálneho priestoru, to sú úžasné výzvy, ktorým cirkev čelila tvárou v tvár. Otvorená spoločnosť stojí o otvorený dialóg so všetkými, ktorí majú čo povedať. Otázkou zostáva, ako sa s týmto cirkev vysporiadala. Ako tieto výzvy zvládli kresťania ako jednotlivci aj kresťanské komunity v kontexte spoločnosti, kde žijú. Potrebujeme väčší časový odstup na to, aby také analýzy mali historickú váhu. Posledné sčítania ľudu však vystavujú cirkvi svoj vlastný účet a komentáre ľudí na sociálnych sieťach tiež naznaču-

jú, ako uplynulé obdobie slobody hodnotiť.

Vidíš aj nejaké negatívne dopady slobody na cirkev?

T. Máhrlik: Sloboda nemá negatívne dopady. Teologicky povedané, sloboda vytvára priestor, v ktorom človek prejaví samého seba inak, ako v neslobode. Nesmieme preto viniť slobodu za niečo, za čo nenesie zodpovednosť. Je to naša voľba. Naše rozhodnutie. Musíme sa pýtať, prečo sme sa rozhodli tak, ako sme sa rozhodli? Ako sme sa to prejavili v slobode? Prečo?

Cirkev zjavne nezvládla priestor slobody, ktorý sa zrazu otvoril. Nebola na to pripravená. Ale to neboli ani iné organizácie, a napriek tomu tretí sektor sa postupne formoval a veľmi dobrým spôsobom reagoval na výzvy a potreby spoločnosti. Dnes sa cirkvi – ak chcú prežiť, musia učiť od iných subjektov. Niektorí však aj s tým majú problém. Zaobaľujú ho do teologického rúcha – vraj

ktorí to vidia a o tom otvorene hovoria, sú prehliadaní.

Aj naša denominácia zaspala dobu. Nedokázala vytvoriť prostredie, v ktorom by schopní a tvoriví ľudia našli porozumenie a ich hlas bol vypočutý. Aj preto sa angažovali mimo priestoru vlastných zborových komunít. Mnohí kresťania sa presadili vo svete biznisu a neziskoviek, ale zbory zostali zakonzervované a mentálne nastavené na obdobie totality. Aj po 30 rokoch ich hlas prehliadame vo vnútri cirkevných štruktúr, hoci spoločnosť ich hlas berie s rešpektom. Namiesto intelektuálnej otvorenosti ukotvenej v poznávaní Písma sa v reakcii na bezbrehý liberalizmus a hodnotový chaos nezriedka uchylujeme k úzkostlivému bazírovaniu na doktrínach, ktoré osobne preferujeme z takých či onakých dôvodov, pričom nevieme viesť dialóg s „inakosťou“. Žiaľ, tá „malosť Slovenska“ má svoju podobu aj v cirkvi. Problémom totiž nie je

sa nebudeme učiť od sveta. Je to hlboký omyl. Zbory už dávno nemajú dynamiku, akú by mali mať. Príležitosť k zmene, revitalizácii, transformácii podľa evanjelia odchádza každým rokom a pach smrti preniká mnohé naše zbory. Väčšina to nevidí a necíti. A tí,

„malosť“ ale to, že o tom nevieme a podľa toho sa aj nezariadime.

Vážnym problémom je rodinné kárstvo a fenomén rodových klanov. V tomto cirkev odráža smutnú situáciu vo svete. Každý každého pozná „vo vnútri“ a tí „naši“ majú iný priestor v zbore,

ako tí „cudzí“, či „noví“. Rodové prepojenia medzi zbormi na východe a západe majú dopad na celkové myslenie v rámci denominácie a na preferencie pri kľúčových rozhodovacích procesoch. Nedokážeme byť veľkorysí, prajní a tolerantní. Tieto atribúty patria do sociálnych entít, ktoré sú rozvojové a dynamické. Bez nich sa z malej komunity veľká nikdy nestane. Nepestujeme kritické myslenie ale kritizovanie. Spoločnosť však letí vpred nemiernou rýchlosťou. Vníma to cirkev ako príležitosť alebo ako hrozbu? Ak v časoch totality sme hovorili, že medzi spoločnosťou a komunitou veriacich sú kultúrne bariéry vyvolané ateistickou propagandou, tak dnes sa tieto bariéry prehĺbujú vďaka tomu, že

pastorov. Boží imperatív je jasný: *Kto bude slúžiť mne, toho uctí môj Otec.* (Jn 12, 26)

Doteraz sme viac-menej hovorili o existencii cirkvi v slobodnom prostredí. Ktosi povedal, že cirkev nie je demokratická inštitúcia. Patrí sloboda do vnútorného života cirkvi?

T. Máhrik: Páči sa mi obraz cirkvi ako „tela“. V tele je veľká miera inakosti, nezávislosti, samostatnosti a slobody. Veď porovnávať oko s hrubým črevom je naozaj náročné zadanie. Životu v slobode sa musíme učiť. V besiedke, doraste, mládeži i v zbore. Ak však kazatelia a vedúci pracovníci sami v takejto slobode nežijú, ako ju môžu naučiť iných? A ak

ry hracej plochy sú presne určené. Prenesené do sveta cirkvi – Biblia pomerne jasne definuje hráciu plochu a tiež aj slobodu k tomu, aké dresy, farby a kvalitu výstroja si kto vezme do hry. Otcovia Jednoty bratrské to vyjadrili veľmi múdro. Musíme rozlišovať veci podstatné, služobné a prípadné. Ak niekto zamení poradie, končí sloboda a začína totalita. Slovensko je k tomu veľmi náchylné.

Nedávno som počul v kázni vetu, ktorá ma zaujala: Sloboda nie je všetko. Ja osobne s týmto názorom súhlasím. Aký je tvoj názor?

T. Máhrik: Úplne súhlasím. Veď čo je sloboda? Definovaný manévrovací priestor. V živote však ide o viac. Spraviť. Dosiahnuť. Zmeniť. Kultivovať. Milovať. Povzbudzovať... a tým máme pred sebou vektor smerujúci k človekovi. Kvalita človeka je rozhodujúca, a tá súvisí s vnútornou slobodou. Kvalita po každej stránke. Aj preto Pavol nalieha na Timotea, aby bol jeho „pokrok zrejмый vo všetkom“ (1Tím 4,15). Hoci kvalita človeka (vnútorná sloboda) má vyšší mandát ako sloboda, v ktorej žije (myslíme politickú), je ešte dôležitejší rozmer pojmu sloboda – sloboda v Kristovi (Rim 8, 4). To je niečo, čo nás presahuje. Čo súvisí s iným svetom. Do tohto sveta volá Boh všetkých. Chce, aby sme raz aj my boli s Ním tam, kde On už je. Môžeme to teda povedať aj takto: Načo mi je priestor politickej slobody, ak ju prieviem múdro a láskavo využiť? Ako ju láskavo a múdro využijem, ak to nebude skrze Krista, s Kristom a v Kristovi? Mohlo by sa totiž stať, že veci života zvládneme na výbornú podľa múdrosti a láskavosti svojej a nie Božej. A Boh nie je predĺžená ruka človeka, ani humanizmu ani demokracie. On je tam a my sme tu. Na Jeho názore záleží. Na Jeho slove záleží. A o tom sa na politických mítingoch ani školách nehovorí. Škoda. ■

2007 Krst Janka

v cirkvi viac znejú hlasy o hrozbe zo strany sveta a ohrození slobodou, namiesto poctivej reflexie evanjelia v súčasnom kontexte vývoja spoločnosti.

Sloboda prináša (aj) kresťanom dôležitú skúšku. Je otázkou, ako v nej obstojíme. Možnosť ako príležitosti ako investovať svoj čas, sily a peniaze je naozaj neúrekom. Zaradíme sa medzi úspešných ľudí tohto sveta, alebo investujeme to najlepšie v nás do Božieho kráľovstva, ktoré nie je z tohto sveta? V tomto teste stojíme pred Bohom každý sám za seba. Niet výhovorky na dobu, finančný príjem, vedenie cirkvi ani kvalitu

iní sa to nenaučia, ako si zvolia do vedenia tých, ktorí v takejto slobode žijú? Nijako. Zvolia si takých akí sú oni sami. Vidíme, že zrazu bezbrehá sloboda môže odštartovať špirálu smrti. Aj preto má telo „jednu centrálu“, jednu „hlavu“. Odtiaľ sa to všetko akosi „riadi“. Čiže skutočná sloboda je riadený proces v rámci mantinelov.

Ostaňme ešte pri metafore. Aj mantinely majú svoje pravidlá. Pri hokeji dokonca veľmi prísne. Nie je možné s ľadovú plochu zmenšiť a nadefinovať tak, ako sa mne osobne páči. Ak hokej má byť regulárny, rozme-

BÁŤ SA – POZITÍVNE

JÚLIUS STUPKA (Kazateľ BJB vo Vavrišove)

Keby nám niekto položil otázku, ktorý z dvoch citátov Biblie je nám milší: *Dúfajte, ja som, nebojte sa*, alebo *Bojte sa Boha a dajte mu slávu!* Myslím si, že väčšina sa prikloní k prvému citátu. Pán Ježiš veľmi dobre vnímal, ako strach a úzkosť obmedzuje učeníkov, preto ich opakovane povzbudzuje, vracia im chuť, aby sa chopili života správnym spôsobom: *Čo sa bojíte, ľudia malej viery?; dúfajte, ja som, nebojte sa; vstaňte a nebojte sa!*

Ale na druhej strane nás Božie slovo preberá a chce, aby sme sa zorientovali aj pozitívnym zážitkom strachu: *Boj sa Boha!; ...nech sa bojí Hospodina celá zem...; Vy, ktorí sa bojíte Boha, počujte.* Človek nie je dosť múdry. Život, najcennejší dar miluje nadovšetko, ale dokáže ho zbrať a úplne premárniť. Je slobodnejší viac ako kedykoľvek v minulosti, ale množstvo rozhodnutí sústavne vykoná proti životu. Dar života si kradmo uchmatne, ale múdrosťou Darcu pohŕda. Bláznivo sa vymedzuje voči Stvoriteľovi a Darcovi života, je presvedčený, že si poradí sám. Prostredie, v ktorom sa pohybuje, je bohaté na množstvo povrchných informácií, zaoštrých na momentálny zážitok sebeckého dobra. Rýchlosť, akou sa informácie v globálnom, digitálnom svete získavajú, je šialene nenormálna. Deň čo deň je človek ohľupovaný novými, strhujúcimi zážitkami a obrazmi. Väčšinu z nich rozširujú ľudia s neriešenými a zlými životnými príbehmi. Projekty Babylonskej veže sa dodnes opakujú v živote jednotlivcov, aj celých spoločností.

Boha sa boj, je jednou z najvzácnejších výziev viery, lebo bázeň je počiatkom múdrosti. Tej múdrosti, s ktorou sa človek nerodí, ani ju nezíska absolvovaním univerzít. Len ten, kto vykročí cestou bázne, môže naplňať svoj život múdrosťou od Hospodina. Pomenujem jednu z prvých a najvzácnejších hodnôt, vycitili sme ju už pri počiatočnom osobnom

vzťahu s Bohom. Tou múdrosťou je milosť pre život v láske. Radi o láske hovoríme, snívame, aj sa tešíme z chvíľkových zážitkov lásky. Avšak láska je hodnotou celého života, hodnotou živej viery v Boha – Boh je láska! Pán Ježiš nám zanechal upozornenie na obdobia, keď sa bude množiť nepravosť a láska v nás, aj medzi kresťanmi, začne chladnúť: *...bude rozmnožená nepravosť, ochladne láska mnohých.* To sa vzťahuje aj na súčasnú spoločenskú nepravosť v národe. Ak začína chladnúť láska v srdciach ľudí, ktorí boli oslobodení Božou láskou k novému životu, ak sme to my, musíme sa vždy včas zastaviť a vyznať svoju nepravosť. Citát sociológa pána M. Bútoru: „Žijeme v krajine zranenej nespravodlivosťou“. Kresťania si v týchto okolnostiach nesmú dovoliť podriemkavať v ľahostajnosti. S apoštolom Pavlom máme prijať hĺbku zodpovednosti, ku ktorej sme vedení bážňou pred Bohom: *Preto kľakám na kolená pred Otcom, po ktorom sa volá každá rodina na nebi aj na zemi; aby vám podľa bohatstva svojej slávy dal skrze svojho Ducha mocne zosilniť na vnútornom človeku; aby Kristus prebýval vierou vo vašich srdciach, a vy, zakorenení a založení v láske, aby ste mohli so všetkými svätými vystihnúť, aká je to šírka a dĺžka, výška a hĺbka, a poznať Kristovu lásku, ktorá prevyšuje všetko poznanie; aby ste sa dali naplniť celou Božou plnosťou.* (Ef 3,14–19). ■

B. Piatko: Pamiatka zosnulých v Tatrách

NÁVRH VEDENIA ZVÄZU PRE ZASADANIE SPOLKOVÉHO SNEMU DŇA 15. SEPTEMBRA 2007 V BONNE NA TÉMU SLUŽBA ŽIEN AKO KAZATELIEK V SLOBODNÝCH EVANJELICKÝCH ZBOROCH

Ako sme sľúbili v predchádzajúcom čísle Dialógu, prinášame v skrátenej podobe ďalšie dokumenty diskusie o ženách v sesterskej nemeckej cirkvi Slobodné evanjelické zbory. Snem slobodných evanjelických zborov rozhodol na svojom zasadaní dňa 17. septembra 2005, že na sneme v roku 2007 bude rokovať o téme „Služba žien ako kazateliek v slobodných evanjelických zboroch“ a poverilo vedenie zväzu vypracovať k tomu podklady.

Dokumenty preložila MILANA UHLÍKOVÁ,
redakčne upravil a skrátil BOHUSLAV PIATKO.

Ilustračné foto B. PIATKO: Z pastoraálky o ženách v cirkvi v Poprade;
ženy, ktoré kážu v bratislavských zboroch Cirkvi bratskej v Kaplnke a na Cukrovej.

Tento návrh nie je stanovisko vedenia zväzu, ale mal by slúžiť ako príprava pre delegátov a zbory. Návrh poukazuje na otázky a stanoviská, ktoré treba zohľadniť pri rokovaní. K jednotlivým otázkam sú predložené aj rozdielne vyjadrenia, názory a argumenty, ktoré môžu pomôcť v tom nájsť a premyslieť si vlastný názor.

1. Biblicko-teologické základy

Vedenie zväzu vydalo v roku 2000 stanovisko „Ženy vo vedení zboru“. Toto vyvolalo súhlasné aj zamietavé reakcie. V tomto stanovisku sú dôkladne spracované a predstavené základy pre službu žien podľa Novej Zmluvy. Rozhodli sme sa vychádzať z tohto biblicko-teologického základu a neprepracovať ho nanovo, ani ho neopakovať. Tým sme mohli skrátiť rozsah návrhu pre snem, prosíme však zároveň, aby sa pri príprave na rokovanie venovala pozornosť biblickým základom zo stanoviska z roku 2000.

Toto však neznamená pred-rozhodnutie o otázke, či budú v budúcnosti v Slobodných evanjelických zborech kazateľky, lebo v stanovisku z 2000 sa doslova konštatuje: „Pri pohľade na službu žien ako kazateľiek treba zohľadniť ešte ďalšie aspekty. V tejto otázke sme vo vedení Zväzu rozdielného názoru a nedospeli sme k spoločnému stanovisku.“ V tomto návrhu sa budeme venovať týmto ďalším aspektom.

Vychádzame z toho, že Biblia, Slovo Božie, má byť záväzným základom pre vieru, učenie a život. Aby to tak naozaj platilo, musíme Bibliu vykladať a aplikovať ju na nás a na náš život. Túto úlohu si kladie každá kázeň: Čo znamená konkrétne Slovo Biblie pre nás dnes? Nežijeme totiž už v rovnakej situácii ako poslucháči alebo čitatelia pred 2000 rokmi.

Preto sú potrebné dva kroky, keď čítame Bibliu a vzťahujeme ju na náš život. Prvý je, že sa snažíme čo najviac o to, porozumieť záležitosti pisateľa slova. Čo chcel napríklad apoštol Pavol povedať konkrétnym slovom zboru v Efeze? K tomu je nutné vidieť historické pozadie tohto slova. Inak môže dôjsť k nedorozumeniam. Keď sme porozumeli, čo hovorilo slovo do vtedajšej historickej situácie, máme si položiť v druhom kroku otázku: Čo hovorí toto slovo dnes nám – do nášho osobného i zborového života? Tento „preklad“ treba predpokladať pri každej kázni a každom zvestovaní. Pred touto úlohou stojíme tiež vtedy, keď sa pýtame, čo pre nás znamenajú výpovede Novej Zmluvy k službe žien v zbore.

Tak sa pýtame, napríklad: Čo chcel povedať Pavol svojmu spolupracovníkovi Timoteovi a zboru v Efeze slovom v 1. Tim 2, 8–15? Sú dva rozdielne prístupy ako porozumieť tomuto slovu. Z nich vychádzajú rozdielne uzávery, a to ako pre otázku pôvodného zmyslu, tak aj pre zmysel slova pre nás dnes. Jedni rozumejú tomuto slovu ako zásadnému zákazu pre ženy všetkých čias, že nemajú učiť resp. kázať. Druhí ho chápu ako radu apoštola na základe nedostatkov v efezskom zbore: V situácii, keď ženy svojimi rečami a zvestovaním šíria bludné učenie, im Pavol zakazuje učiť a panovať nad mužmi.

V našich zborech jestvujú obe interpretácie slova 1. Tim 2, 8–15. Pre obidve je priestor, lebo podľa ústavy prenechávame otázky biblického výkladu na svedomie jednotlivcov. Jedni aj druhí chcú byť verní Písmu a usilujú sa správne rozumieť Slovu, brať ho vážne a riadiť svoj život podľa neho. Toto by sme mali navzájom o sebe predpokladať a vzájomne sa rešpektovať aj s našim rozdielnym chápaním tohto Slova. Každopádne, vychádzajú pre nás dnes z oboch možností chápania rozdielne uzávery. O tom sa budeme na našom zasadnutí rozprávať.

2. Jednotlivé biblicko-teologické aspekty

Ako sme už uviedli vyššie, pri otázke služby žien ako kazateľiek treba zohľadniť ďalšie aspekty, ktoré presahujú otázku služby žien vo vedení zborov. O týchto aspektoch budeme hovoriť v nasledovnom. Treba pritom rozlišovať medzi zásadnými a silne praktickými otázkami. K otázkam prvého radu patria všetky teologické otázky v užšom zmysle, na ktoré treba odpovede zdôvodniť biblicky. Ide o zásadnú teologickú otázku: Je zo svedectva celej Biblie kazateľská služba žien možná alebo vylúčená? K otázkam druhého radu patria naproti tomu otázky ako, napríklad, materská rola alebo zosúladenie rodiny a zamestnania.

2.1. Stvoriteľsko-teologické aspekty

Otázka: Existuje v Biblii stvoriteľsko-teologické zdôvodnenie, ktoré vylučuje službu žien ako kazateľiek?

Vedenie zväzu je jednotné v nasledujúcich vyjadreniach: Muži a ženy boli podľa stvoriteľského poriadku stvorení spoločne na obraz Boží a dostali úlohu spravovať a strážiť zem (1M 1, 26–28). Sú síce rozdielni, ale rovnocenní a stvorení ku vzájomnému doplneniu (1M 2, 8–23). Toto nachádza analó-

giu v novozmluvnom zbore: Boh povoláva skrze Ježiša Krista mužov a ženy k nasledovaniu, obdarúva ich svojím Duchom (Joel 3, 1; Sk 2, 4) a zveruje im svoje dary (1Kor 12, 11; 1Pet 4, 10). Nenachádzame žiaden náznak toho, že by Boh odoprel ženám niektoré dary.

Rozdielne chápanie je v pohľade na to, aký význam majú rozdiely medzi mužom a ženou podľa stvoriteľského poriadku a či podriadenie ženy je stvoriteľským poriadkom. Argumenty oboch pozícií predkladáme v nasledovnom.

Muži a ženy sú vo svojom bytí podľa poriadku stvorenia rozdielni a majú rozdielne roly. S rolou ženy sa nespája úloha pastiera zboru, ako ju má zvláštnym spôsobom kazateľ v zbore. V 1 Tim 2, 8–15 odôvodňuje Pavol svoje usmernenia nielen historicky, ale aj teologicky podľa poriadku stvorenia. Toto odôvodnenie možno nájsť aj v 1 Kor 11. Aj keď môže byť aplikácia podmienená historicky, je to fundamentálne odôvodnenie a poukazuje na rozdielne roly a funkcie muža a ženy. Gal 3, 28 sa vzťahuje na spásu, ktorú môžu nájsť všetci ľudia v Kristovi. Nemajú sa z toho odvodzovať uzávery na funkcie v zbore (pozri tiež Kol 3, 11 a 3, 23-4, 1).	Podľa 1M 1 a 2 sú muži a ženy stворení spolu na podobu Božiu a na vzájomné doplnenie. Tu nie je reč o žiadnej nadradenosti alebo podriadenosti. 1M 3 nenáleží k stvoriteľskému poriadku, ale je trestom za hriech ľudí: kým žena bude túžiť po spoločenstve s mužom, zakúsi panstvo a podrobenie. Gal 3, 28 ukazuje jasne, že v Kristu už nie sú síce rozdiely medzi mužom a ženou, že tieto rozdiely nerozhodujú o postavení v zbore, ale že rozhodujúce pre to je povolanie a obdarovanie od Boha. V Gal 3, 28 odvodzuje Pavol z jednoty v Kristovi dôsledky na spolunažívanie medzi ľuďmi (tu: kresťania zo Židov a z pohanov).
---	--

2.2. Novozmluvné výpovede o mužovi ako hlave

Otázka: Aký význam má výpoveď v Novej Zmluve, že muž je hlavou ženy, na úlohy v zbore? Čo sa myslí pod „hlavou“? Aký význam to má pre nás dnes?

Vedenie zväzu je jednotné v tom, že v dnešnej diskusii máme zohľadniť to, že v novozákonnej dobe sa hovorí spravidla vždy o vydatých ženách. Dnešná situácia sa líši od minulosti relatívne vyšším podielom slobodných žien. Existujú rozdielne chápania v pohľade na to, či výpovede o mužovi ako hlave ženy majú význam pre otázku spolupráce žien vo vedení zborov a ako kazateliek.

Výpovede o mužovi ako hlave sú v 1 Kor 11, 2–16 a Ef 5, 21–33 odôvodnené kristologicky a predstavujú tak pretrvávajúcu základnú štruktúru. Nemajú sa chápať ako časovo podmienené. Výpovede o mužovi, ako hlave, popisujú hierarchiu muža a ženy. Preto nemôže byť žena kazateľkou a niešť zodpovednosť za celkové vedenie zboru. Pri mužovi ako hlave ide o starostlivosť a zodpovednosť. Vzájomné podriadenie predstavuje základný postoj vzájomnosti. Pastierska služba a vedenie sa v Novom Zákone má diať vždy so služobným postojom. To však nevylučuje istú autoritu a kompetenciu, práve naopak. Tak ako Kristus, Služobník Boží, má autoritu, nevystačí si ani ľudské vedenie bez autority. Má to tiež dôsledky pre vzájomný vzťah muža a ženy v zbore. Táto realita je vyjadrená konceptom „hlavy“. Vzťah Krista k zboru slúži ako príklad a inšpirácia.	Výpovede v Novom Zákone sa vzťahujú len na manželstvo, nie na zbor. To znamená, že členovia staršovstva nemajú voči ženám v zbore žiadnu funkciu hlavy (odhliadnuc od ich vlastnej manželky). Nemáme používať výroky o „hlave“ na služby v zbore alebo vo vedení zboru. Pri výrokoch o „hlave“ v 1 Kor 11 a Ef 5 nejde v prvom rade o nadradenosť a podriadenosť, ale o zodpovednosť a starostlivosť hlavy (Kristus; manžel). V Ef 5, 21 nabáda Pavol k vzájomnému podriadeniu sa muža a ženy v manželstve. Nemožno jednoducho hovoriť v 1 Kor 11 teologicky o hierarchii Boh – Kristus – muž – žena. Biblický pohľad na trojediného Boha nie je o hierarchii Boh – Kristus, napriek výrokom o podriadení Krista sa zdôrazňuje, že je podstatou rovný Bohu. Pri výrokoch o „hlave“ v Ef 4, 15 a nasl. ide o jednotu; máme rásť do jednoty s Kristom.
---	--

2.3 Novozákonné zdôvodnenie úlohy kazateľa (pastora)

Otázka: Je z hľadiska biblicko-teologického rozdiel medzi kazateľom a starším? Od akých funkcií a úradov v Novej Zmluve sa odvíja postavenie kazateľa (pastora)?

Vedenie zväzu dospelo k jednote v nasledovnom: V Novej Zmluve nenachádzame úrad kazateľa. V pastoračných listoch sú na dvoch miestach prvé náznaky služby na plný úväzok, ktoré súvisia s vedením zboru a zvestovaním Božieho Slova. Prvého sa týka 1Tim 5, 17 a druhého úloha, ktorú vnímali Timoteus a Titus; tu sa ukazuje prechodné štádium k zborovým vedúcim na plný úväzok. - Úlohu kazateľa možno odvodiť v zásade od úradu staršieho v Novej Zmluve. Z hľadiska vedenia zboru nachádzame v Novom Zákone tímovú štruktúru s viacerými staršími/predstavenými, čo platí aj v súvislosti k náznakom „služby na plný úväzok“ (1Tim 5, 17; 4, 14). Podľa poriadku v Zväze slobodných evanjelických zborov je kazateľ popri iných členom vedenia zboru, podľa tohto ustanovenia nie je vedúcim zboru a preto nenesie celkovú zodpovednosť za celý zbor. Podstatný rozdiel medzi kazateľom a ostatnými členmi vedenia zboru sa nedá stanoviť – tak ako to v katolíckej cirkvi vidíme medzi kňazmi a laikmi.

Sú aj iné názory, či ďalšie novozákonné úrady odôvodňujú úlohu kazateľa a aké sú rozdiely medzi staršími (členmi staršovstva) a kazateľmi. Tieto argumenty predostrieme v nasledovnom.

Úlohu kazateľa možno odvodzovať z apoštolského úradu do tej miery, ako apoštolská funkcia popisuje medzi iným oddelenú pozíciu vedenia. Túto oddelenú vedúcu úlohu má spravidla aj kazateľ. Tým sa kazateľ odlišuje od starších zboru. Nápadné je, že Ježiš, ktorý inak narúšal spoločenské zvyklosti a nedbal na zníženú dôveryhodnosť žien v židovskej kultúre, do svojho kruhu dvanástich apoštolov povolal výlučne mužov. Aj keď úrad kazateľa nepredstavuje priame odvedenie od apoštolského úradu, predsa v tejto zvláštnej role (oddelené vedenie) je istá paralela. Aj dnes existuje apoštolská služba, ktorá sa však týka nadzborových úloh. S kazateľskou službou sa spája učiteľská a vedúca autorita, ktorá presahuje starších zboru. Pre povolanie kazateľa je potrebné zvláštne povolanie, ktoré je celoživotné. Z hľadiska teologického vzdelania a plnoúväzkovej činnosti je rozdiel medzi staršími zboru a kazateľom.	Úloha kazateľa sa môže odvodzovať len od úradu staršieho (v Novom Zákone označovaného aj ako „predstavený“). Zahŕňa vedenie, zodpovednosť za zvestovanie a učenie a tiež pastoračnú službu. Apoštolský úrad sa ohraničuje na prvú generáciu (Dvanástich a Pavla) – pokiaľ sa v Novom Zákone nemyslí vyslanec nejakého zboru – ako na tých, ktorí sprostredkovali Ježišove slová a učenie cirkvi a na ktorých základe (spolu s prorokmi) je vybudovaná cirkev (Ef 2, 19 a nasl.; 4, 11). To, že medzi dvanástimi apoštolmi nemali žiadne ženy, nemá nič spoločné s oddelenou vedúcou funkciou. Jakub, Ježišov brat, nezaostáva vo vedení jeruzalemského zboru za apoštolmi. Skôr títo Dvanásti, Ježišom vyvolení, reprezentujú nový Boží ľud. A preto prichádzajú v židovskom kontexte do úvahy len muži. Rozdeľovanie úloh medzi staršími sa koná na základe obdarovania. Sú takí, ktorí prijímajú zvláštnym spôsobom úlohu zvestovania a učenia (1Tim 5, 17). Neznamená to žiadny rozdiel medzi staršími a kazateľmi z biblicko-teologického dôvodu. Rozdiely medzi úradom kazateľa a staršieho zboru sú: a) Odbornosť – kazateľ je odborne kvalifikovaný starší; b) Povolanie k určitému spôsobu existencie (nielen čestná služba) c) Spektrum darov kazateľa musí byť širšie, kým starší môže vykonávať svoju službu v kruhu staršovstva aj len s jednou silnou stránkou. To sú však iba kvantitatívne rozdiely, ktoré nepotvrdzujú žiadny podstatný rozdiel medzi kazateľom a staršími.
---	--

3. Ďalšie otázky k možnému zavedeniu kazateľiek v Zväze

Tu sa zaoberáme témami, ktoré sa netýkajú základnej otázky, či ženy podľa Písma môžu byť kazateľkami. Patrí k nim postavenie ženy v minulosti a súčasnosti, a tu je vplyv spoločnosti na možnosti žien pre spoluprácu v cirkvi zreteľný. Ďalšie témy sa týkajú nášho spoločenstva v rámci Zväzu a vzťahu medzi Zväzom

a samostatnými miestnymi zbormi. Nakoniec sa dotkneme praktických otázok, ktoré vyvstávajú pri pohľade na možné povolanie kazateľiek.

3.1. Postavenie ženy v minulosti a súčasnosti

Otázka zapojenia žien do vedenia a kázania ako kazateľiek, je novodobá otázka, ktorá sa predtým nekládla. Oboje – otázka a to, že sa nekládla – súvisí s tým, že naše rozmýšľanie je vždy ovplyvňované aj spoločnosťou. Toto môže exemplárne objasniť nasledovné zhrnutie. Nový Zákon svedčí o zodpovednej spolupráci žien v cirkvi (porov. k tomu stanovisko vedenia Zväzu „Ženy vo vedení cirkvi“ Časť 1: Biblické základy). Toto sa menilo už od 2. storočia. Obraz ženy bol ovplyvnený medzi inými Tertulianom (cca 160–220) a Augustínom (354–430). Títo tvrdili, že žena je slabá a odôvodňovali to hriechom Evy. Mária a Eva stáli oproti sebe. Kým cez Evu prišiel na svet hriech, narodil sa cez Máriu Spasiteľ sveta. Máriu neskôr uctievali ako „bohorodičku“, no na Evu sa pozeralo ako na pra-obraz ženy. Vo všeobecnosti vládlo presvedčenie, že ženy ľahšie podľahnú pokušeniu a sú menej hodnotné, a to malo dôsledky pre možnosti ich zapojenia do spolupráce v cirkvi.

Tento obraz ženy bol silne ovplyvnený platónskou filozofiou prevládajúcou v západnom myšlienkovom svete. Hoci Platón prisudzoval mužom a ženám rovnaké obdarovanie a schopnosti, zároveň ich obmedzil – žena je v zásade menšia a slabšia ako muž. Žena vychádza zo zlých vlastností muža a musí sa mu preto podriaďovať.

V neskoršom stredoveku bolo toto filozofické myslenie silnejšie poznačené gréckym filozofom Aristotelom, čo platí najmä pre Tomáša Akvinského (1225–1274), ktorý mimoriadne ovplyvnil západné dejiny teológie na viacero stáročí. Aristoteles videl v mužskom bytí lepšiu a silnejšiu prirodzenosť, v ženskom slabšiu a chladnejšiu povahu. Tomáš videl u ženy prevládajúce nedostatky, má byť preto mužovi podriadená. Odvodzoval to z podstaty prírody a zakotvil to podľa teológie stvorenia. Hoci toto myslenie bolo ovplyvnené filozoficky, odôvodňoval to podľa 2. a 3. kapitoly 1. knihy Mojžišovej.

Následkom bolo, že ženy sa v stredoveku nepodieľali na živote cirkvi. Mohli pôsobiť v chránenom a obmedzenom prostredí kláštorov a v určitých mníšskych rádoch. Rozšírené presvedčenie, že ženy možno ľahšie zvieť ku pokušeniu a že majú menšiu vieru, prispelo k prenasledovaniu čarodejníčiek v stredoveku.

V období pietizmu zdôrazňoval Philip Jakob Spener (1633–1705) všeobecné kňazstvo všetkých veriacich. Vracal sa opäť k Biblii a formuloval – na svoju dobu revolučnú myšlienku – že v duchovnej oblasti sú muži a ženy pred Bohom rovní a majú rovnaké dary a možnosti. Predsa len stanovoval pre oblasť verejného zhromaždenia zákaz ženám vyučovať. Podľa Petra Zimmerlinga spočívajú začiatky cirkevnej a spoločenskej emancipácie žien v Nemecku v staršom pietizme. V ochranovských spoločenstvách pracovali ženy aj ako presbyterky a kázali. Po smrti zakladateľa grófa Nikolausa Ludwiga von Zinzendorfa (1700–1760) sa táto prax čoraz viac zužovala – s výnimkou misijnej služby.

V ranom novoveku sa svet práce zmenil. Zatiaľ čo prv pracovala rodina spoločne v domácom hospodárstve, teraz častejšie nachádzal muž prácu v továrni a stal sa tak „živiteľom“ rodiny, uplatnenie ženy bolo obmedzené výhradne na domácnosť a rodinu.

V prebudeneckom hnutí 19. storočia vidíme z hľadiska zapojenia žien zreteľné rozdiely medzi Nemeckom a Spojenými štátmi resp. Anglickom. Tieto rozdiely mali jednoznačne svoje spoločenské príčiny, a to v postoji k demokracii. V USA nachádzame v druhej polovici 19. storočia ženy ako vedúce skupín, zborov a biblických škôl aj ako evanjelistky. Naproti tomu boli v Nemecku možnosti žien pre zapojenie do cirkvi, zboru a misie dosť obmedzené, ženy mali na starosť predovšetkým rodinu, domácnosť a deti.

V období národného socializmu sa rozvinul obraz rodinne založenej, deti rodiacej matky, ktorá mala „produkovať“ geneticky a rasovo „hodnotných“ občanov. Úloha matiek sa obmedzila na domácnosť a telesnú starostlivosť o deti, kým výchovu a vplyv držala ruka štátu. Tým sa deformovala funkcia ženy a matky, ba celej rodiny.

Ďalší priebeh 20. storočia formovalo v kresťanskom prostredí kritické vysporiadanie sa s rozdielmi, čiastočne aj rozporuplnými smermi feminizmu. Občianske hnutie žien sa zasadzovalo najmä o spoločenské zrovnoprávnenie žien s mužmi (napr. rovnakú mzdu za rovnakú prácu, prístup žien ku všetkým povolaniam, vrátane armádnym). Teologicky formovaný feminizmus sa snažil objaviť ženský princíp Boha. Ďalšie prejavy feminizmu negovali každý rozdiel pohlaví alebo videli ženu ako lepšieho človeka, ktorý môže pomôcť mužovi k spásu.

Aktuálna diskusia o role pohlaví („rodová debata“) vychádza z toho, že nejestvuje žiadna kauzálna súvislosť medzi biologickým pohlavím (sex) a sociálnou rolou v spoločnosti (tzv. gender). Biologické pohlavie je síce dané, sociálna rola muža a ženy je však celkom variabilná.

Z týchto príkladov z histórie je zrejmé, že sa spoločenská situácia a myslenie doby v priebehu dejín cirkvi neustále ovplyvňovali. Platí to aj pre naše obdobie. Je preto dôležité vnímať tieto vplyvy v deji-

nách a súčasnosti a nejako sa s nimi vysporiadať. Nechceme také vplyvy iba jednoducho preberať, ale ani pokračovať k doterajšej tradícii. Chceme sa skôr pýtať po biblických základoch, aké možnosti dáva Boh v našej dobe pre zapojenie žien v cirkvi.

3.2. Spoločenstvo Zväzu a jednota

Otázka: *Aký význam by malo pre spoločnosť Zväzu a jeho jednotu, keby sa ženy stali kazateľkami v Slobodných evanjelických zboroch?* V spoločnosti Zväzu panujú rozdielne názory na to, či môžu ženy byť zapojené do vedenia zborov. To platí predovšetkým v otázke kazateliek. Treba sa preto snažiť o spoločnú cestu, ktorá prijme inak zmýšľajúcich a na ktorej budeme spolu naplňovať naše poslanie. Vedenie Zväzu dospelo k jednote v nasledovných výroko: Jednota Zväzu nezávisí od toho, či budú mať všetky zbory rovnaký názor (a prax) na službu žien vo vedení zborov a ako kazateliek. Jednota cirkvi Ježiša Krista – a tým aj jednota v Zväze Slobodných evanjelických zborov – je založená na Kristovi a v ňom pretrváva. Sme ako zbory a jednotlivci spojení vierou v Ježiša Krista (porovnaj Preambulu ústavy, čiastka 1 a 3). V Novom Zákone nenachádzame jednotu zborov, ale jednotu v rozmanitosti. Napriek ich rozdielnym spôsobom viery a života dávajú prví kresťania príklad pre jednotu cirkvi a pre účinnú misiu. Je našou úlohou opatrovať túto jednotu a zároveň zachovávať pravdu v láske (Ef 4, 15). Máme byť pripravení slúžiť si navzájom a stretávať sa v pokore a dobromyseľnosti, znášať sa a žiť navzájom v trpezlivosti a láske aj v našej rozdielnosti. Rozdielne názory sú aj na to, do akej miery majú byť dôsledne presadzované biblické a teologické poznatky, alebo aké ohľady sa majú brať na vždy inak zmýšľajúcich. Tiež nie je jasné, aké dôsledky by malo zavedenie kazateliek v prostredí spoločnosti Zväzu.

Existuje obava, že zavedením kazateliek v Slobodných evanjelických zboroch sa naruší jednota Zväzu. Preto sa tu má dodržať ohľaduplnosť. Jednota spoločnosti nemá byť otázkou kazateliek vydaná v šanc, Treba zvážiť, aby sa ženám neumožňovala práca kazateľky na plný úväzok, ale práca „pastoračnej referentky“ v očakávaní, že na to pristúpi väčšina zborov.	Je obava, že odmietnutie kazateliek významne naruší jednotu Zväzu. Odmietnutie žien ako členiek staršovníctiev alebo kazateliek viedlo v minulosti k rôznym zraneniam. Ublížilo sa predovšetkým v spôsobe, ako prebiehala argumentácia. Budeme rezignovať na to, aby sa ženy zapojili so svojimi darmi do budovania cirkvi. Ak vidíme biblické a teologické dôvody pre to, aby mohli byť ženy kazateľkami, mali by sme mať odvahu tieto názory zastávať/uskutočniť. Podľa preambuly ústavy zostávajú otázky biblického výkladu a praktického použitia na svedomí jednotlivca zachovávajúceho Božie Slovo. Znamená to, že jednotlivé miestne zbory v otázke kazateliek môžu prísť k rozdielnymi odpoveďami a pritom sa navzájom rešpektovať/prijímať.
---	---

3.2. O vzťahu nezávislých miestnych zborov a Zväzu

Otázka: *V akom vzťahu sú jednotlivé samostatné miestne zbory a Zväz Slobodných evanjelických zborov? Môže snem rozhodnúť za miestne zbory o tom, či smú pozvať kazateľku? Môžu sa miestne zbory samostatne rozhodnúť o otázke pozvania kazateľky nezávisle od Zväzu? Ako bude vyzeráť spoločná cesta pri rozdielných presvedčeniach/názoroch?*

Panuje medzi nami jednota v tom, že jednotlivé miestne zbory sú samostatné. Otázky, o ktorých rozhoduje Zväz (vedenie Zväzu alebo Snem), sú:

- Priznanie statusu „Kazateľ/ka v Zväze“,
- Sprostredkovanie kazateľov zboroch
- Vzdelávanie žien na Teologickom seminári Ewersbach.

K poslednému bodu Rada Zväzu rozhodla v marci 2005 s veľkou väčšinou, že Teologický seminár Ewersbach bude žiadať o uznanie ako neštátna odborná vysoká škola. Súhlasila pritom aj s rovnoprávnym vzdelávaním mužov a žien na Teologickom seminári, keďže je to zákonná požiadavka v rámci zákona o vysokých školách a v hessenskom zákone o vysokých školách. Pritom bolo jasné, že nejde o pred-rozhodnutie o zapojení kazateliek v Zväze, lebo zákon o vysokých školách reguluje iba štúdium.

Sú rozdielne názory na tom, či snem má rozhodnúť právoplatne pre všetky zbory, alebo má Zväz umožniť jednotlivým zborom, aby sa samy rozhodli, či chcú zamestnať kazateľku. Potom by sa museli nájsť opatrenia pre otázky vymenované v bode a) aj b) (status a sprostredkovanie). ■

Pri otázke, či majú byť v Slobodných evanjelických zboroch kazateľky, ide o otázku zásadného významu, o čom sa musí preto rozhodnúť na sneme s platnosťou pre všetky zbory.

Mala by existovať jednotná úprava a nemalo by sa to prenechávať jednotlivým miestnym zborom, aby sa o tom rozhodli samostatne. Toto by mohlo viesť v zboroch k narastajúcemu napätiu.

Keď snem otvorí možnosť, že miestne zbory môžu pozvať kazateľku, malo by to účinok v Zväze a pre jednotlivé zbory, aj v prípade, keď sa bude o tom rozhodovať každý zbor sám, či si povolá do služby ženu kazateľku.

V Slobodných evanjelických zboroch zdôrazňujeme v menej závažných otázkach slobodu jednotlivca a slobodu miestneho zboru. Taká prax sa uplatňuje aj pri pohľade na zapojenie žien do vedenia zborov. Zväz by mal preto ponechať jednotlivým zborom slobodu rozhodnúť sa o povolaní kazateľky samostatne a zbory by sa mali vzájomne rešpektovať.

Patrí k samostatnosti miestneho zboru, že si sám volí svojho kazateľa, to platí aj pre prípad, že by chcel pozvať do služby kazateľku.

Keď snem otvorí možnosť, že si miestne zbory budú môcť pozvať kazateľky, nebude žiadny zbor nútený, aby si pozval do služby kazateľku.

Vedenie zväzu

Jún 2007

(Použitá literatúra je k dispozícii v redakcii)

Slobodné evanjelické zbory: Voľná cesta pre kazateľky

19. septembra 2010

Dietzhölztal – Ďalšia slobodná cirkev umožňuje ženám stať sa kazateľkami

S prevažnou väčšinou odhlasovali delegáti zborov a pastori Slobodných evanjelických zborov (FeG) na svojom výročnom zasadnutí „parlamentu“ dňa 18. septembra 2010 v Kronberg Forume (Dietzhölztal – Ewersbach/Mittelhessen) návrh vedenia Zväzu. Podľa tohto návrhu sa prenecháva jednotlivým zborom rozhodnutie, či uvedú do funkcie pastorky náležite kvalifikovanú ženu.

Zdroj: idea.de

YMCA NESVADY

BETKA MAGLODSKÁ

(programový sekretár a koordinátor
YMCA Nesvady)

Vyznanie

Kto z ľudí netúži po tom, aby sa mu v živote dobre vodilo, aby sa mu darilo? Každý má o tom vlastné predstavy. Hľadáme spôsoby, ako ich dosiahnuť. Ktorou cestou sa však vydať, čo je pre mňa dobré? Čo naplňuje môj život?

Keď som sa snažila odpovedať na tieto otázky, musela som sa zamyslieť a zhodnotiť to, čo robím, čím žijem... Nedávno na jednej z našich prezentácií YMCA zaznela veta: Naším cieľom je pomáhať a slúžiť. Dá sa naplňať takýto cieľ?

Pracujem už 24 rokov v organizácii, ktorá je zameraná na prácu s deťmi a s mladými ľuďmi. Táto práca si často vyžaduje aj môj voľný čas a, najmä, ochotné srdce. V súčasnosti veľa mladých ľudí potrebuje pomoc, najmä v medzi-osobných vzťahoch. Často sa stretávam s ľuďmi, ktorí sa nevedia rozhodnúť, ako ďalej... Majú problém, ale ako ho riešiť?

Pomáhať iným nie je ľahká úloha. O to sa snažíme v posledných rokoch aj v našej organizácii. Založili sme Komunitné centrum a mojou túžbou je, aby sme pomohli naozaj tam, kde treba, aby sme rozdávali lásku, aby ľudia okolo nás našli zmysel života. Ponúkame deťom a mladým ľuďom základy, na ktorých môžu budovať, ku ktorým sa môžu vrátiť. Naším cieľom nie je obrátiť ich, to môže iba Boh. Sprevádzame, sadíme, rozsievame... Nie sme a ani nemôžeme byť zodpovední za všetky straty, nástrahy, osobné rozhodnutia detí a mladých ľudí. Spoliehame sa na Boha, modlíme sa za deti, ale nemôžeme sa rozhodnúť za nich samých. Nemôžeme urobiť dielo Ducha Svätého. Môžeme sa však dobre a kvalitne pripravovať, byť tam, kde sme potrební. Rozpoznať potrebu, prinášať nádej, dať priestor na zmenu.

V jednom článku som čítala myšlienku: „K cieľu nevedie vždy tá najľahšia cesta“. Často naše cesty životom nie sú ľahké, ...ale keď máme pred očami náš cieľ – byť v nebeskom kráľovstve, tak to stojí za to.

Už 24 rokov

Je dobré, keď niečo začína. Je dobré, keď to prináša úžitok. Je dobré, keď je to pekné, keď to prináša radosť a pokoj. Je dobré, keď to dielo je požehnané, keď plní svoj účel a ten účel je v súlade s vôľou Stvoriteľa. Ešte lepšie je, keď to dobré dielo vydrží. YMCA Nesvady je nezisková, kresťanský orientova-

ná organizácia, ktorej cieľom je poskytnúť deťom a mládeži rozličné možnosti kvalitného využitia svojho voľného času. Ide o osobný rozvoj v spoločnosti – preto YMCA Nesvady organizuje rôzne kultúrne a športové podujatia. Taktiež ponúka pravidelnú činnosť v kluboch. Realizuje krátkodobé alebo dlhodobé projekty a tým si získava priazeň a dôveru detí, mládeže, ich rodičov, školy, miestnych autorít. Poskytuje im kvalitný a zaujímavý program počas celého roka. Takto si buduje dobré vzťahy k okoliu.

Na lokálnej úrovni má YMCA Nesvady 227 členov a ročne sa organizovaných aktivít zúčastní asi 500-600 detí z okolia. Cieľovou skupinou sú deti a mladí ľudia vo veku 6–26 rokov.

Komunitné centrum

V projekte – „Komunitné centrum – Spolu dokážeme viac“ sa systematicky venujeme nielen deťom, ale aj – rodičom, mamičkám s deťmi a pedagógom. V rámci aktivít pre všetky cieľové skupiny prebiehajú rôzne diskusie, workshopy a stretnutia s výbornými lektormi – odborníkmi. Taktiež ponúkame základné a odborné poradenstvo. ■

CIRKEV BRATSKÁ V 20. A 21. STOROČÍ

KALENDÁRIUM V

(represie v 50-tych a 60-tych rokoch)

V rokoch 1953 a 1954 úrady nepovolili konanie výročnej konferencie JČ v dôsledku kulminácie komunistického útlaku aj v spojitosti s úmrtím diktátorov J. V. Stalina v Sovietskom zväze a K. Gottwalda v Československu.

Vo februári 1958 zatkli MUDr. Ondreja Kušnierika z Dolného Kubína, bývalého člena Modrého Kríža. Odsúdili ho na dva mesiace za rozširovanie kresťanskej literatúry a obnovu zakázanej sekty Modrý kríž. Rozsudok kvôli neukončenému odvolaniu nenadobudol právoplatnosť vďaka amnestii v roku 1960 (pri príležitosti 15 rokov od skončenia 2. svetovej vojny).

31. 12. 1958 štátna bezpečnosť zatkla v Starej Turej na prázdninách vysokoškoláka Miloša Rataja a 18. 2. 1959 hneď po prepustení z nemocnice v Myjave jeho priateľa Vladimíra Roháčka – na základe udania, že sa v Košiciach stretávajú so spolužiakmi, čítajú si pritom Bibliu a modlia sa. Obviňovali ich zo založenia ilegálnej sekty Modrý kríž a z podvracania republiky. Rataja odsúdili na dva roky a šesť mesiacov a Roháčka na dva roky, oboch nepodmienečne. Spolu s nimi odsúdili aj evanjelikov Juraja Ilenina, Gizelu Červenkovú (ako pokladníčka v predajni potravín dávala ľuďom do košíka biblické verše prepísané strojom, podobne aj mladým na stretnutiach baptistickej mládeže v Košiciach), Annu Končekovú (manželka evanjelického farára z Rankoviec) a Margitu Riszdorferovú.

V roku 1959 štátna bezpečnosť zatkla členov bratislavského zboru – Ondreja Luptáka, Vladimíra Mateja, Jána Rosu a Jána Hollého (žil na Starej Turej). Zabavili im kresťanskú literatúru, osobnú korešpondenciu a písacie stroje. Súдне pojednávanie bolo neverejné v septembri 1959. Obvinili ich, že ako členovia Modrého kríža rozširovali zakázanú propagandu, nepriateľskú voči socialistickému zriadeniu. Odsúdili ich podľa paragrafu o podvracaní republiky (súhrnne na 7 rokov odňatia slobody nepodmienečne). Z väzenia ich prepustili po 11 mesiacoch 9. 5. 1960 na základe amnestie a neskôr ich plne rehabilitovali.

V júni 1959 štátna bezpečnosť zatkla levických kazateľov Ondreja Markuša a Ľudovíta Fazekaša (ich mená padli pri výsluchu bratislavských členov). Pri domovej prehliadke im zabavili knihy. Štyri dni boli vo vyšetrovacej väzbe v Nitre. Po prepustení kazateľ Fazekaš skončil na družstve v sklade, kde mlel obilie.

9. 6. 1959 bol v Medziankach, okres Gíraltovec, zatknutý Ján Novák, bývalý člen Modrého kríža, a obvinený z nelegálnej činnosti laického kazateľa

JČ. Vo vyšetrovacej väzbe strávil dva mesiace. Odsúdili ho na šesť mesiacov podmienečne. Rehabilitovali ho v roku 1990.

Na jar 1962, kvôli aktívnej pastoračnej činnosti bol kazateľovi J. O. Markušovi a Ľ. Fazekašovi v Leviciach odobratý štátny súhlas. Kazateľa Markuša prinútili odísť do dôchodku a kazateľa Fazekaša premiestnili do zboru JČ v Benátkach nad Jizerou. Z Benátok sa vrátil v apríli 1968 (dôsledok politického uvoľnenia pri tzv. „Pražskej jari“).

Úradom veľmi prekážala aktívna práca s deťmi a mládežou a stretávanie skupín kresťanov po domoch, organizovanie výletov, táborov a zájazdov. Pritom JČ veľmi dbala na to, aby jej členovia boli čestnými, pracovitými, usilovnými a tvorivými pracovníkmi na akejkoľvek pozícii a funkcii.

Komunistický systém a jeho represívny aparát cirkvi veľmi obmedzoval:

- na činnosť cirkvi dohliadali okresní a krajskí cirkevní tajomníci s veľkou právomocou;
- na každého duchovného bol vedený podrobný osobný kádrový spis;
- odpočúval telefóny duchovným a presbyterom;
- v zboroch mal donášačov a udavačov;
- rozhodoval o obsadení miest duchovných, o zriadení zborov, staníc;
- podrobne sledoval hospodárenie zborov a celej cirkvi;
- udeľoval a odnámal tzv. štátny súhlas na výkon duchovenskej služby; pokus o duchovné pôsobenie bez tohto súhlasu sa kvalifikoval ako trestný čin „marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami“ (§ 178 Trestného zákona, zrušený k 1.2.1990); povinnosť získať štátny súhlas sa vzťahovala aj na všetkých laických kazateľov (väčšinou sa jednalo o členov staršovstva, presbyterov); Štátny súhlas sa viazal na vykonanie a podpísanie sľubu tohto znenia: „*Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem verný Československej republike a jej ľudovodemokratickému zriadeniu a že nepodniknem nič, čo by bolo proti jej záujmom, bezpečnosti a celistvosti. Budem ako občan ľudovodemokratického štátu plniť svedomito povinnosti, ktoré vyplývajú z môjho postavenia, a vynasnažím sa podľa svojich síl podporovať budovateľské úsilie smerujúce k blahu ľudu.*“ Najvyšší predstaviteľ cirkvi skladal tento sľub do rúk predsedu vlády, ostatní duchovní pred cirkevnými tajomníkmi na okresných alebo krajských úradoch. ■

Spracoval Štefan Evin (Zoznam použitej a študijnej literatúry je k dispozícii v redakcii)

AKO TÁ STUDNIČKA

(Božena Slančíková-Timrava)

HISTORICKÝ KONTEXT

Timravin (1867–1951) tvorivý život sa odohrával v prvých dekádach minulého storočia. Maďarizácia silnela, až sa dostala na vrchol zlomu a Slováci sa stali slobodným národom. A práve toto bol ten najvhodnejší čas na podávanie liečby pravdou. Kým generácia štúrovcov bola odkázaná na sny, pre Timravinu generáciu by nebolo nič škodlivejšie ako šíriace sa sny a mýty. Bolo treba konať a nastavovať pred vlastnú tvár nepokryvené zrkadlo. Už žiadne legendy, výmysly, výhovorky a zvalovanie našich zlyhaní na iných (Maďarov a Židov). Ak sa máme starať o seba, musíme byť aktívni a pracovať i s našimi vlastnými neduhmi. V tom spočíva požiadavka Timravinej doby a Timrava sa s ňou popasovala vari najlepšie. Žiaľ, najmä naše „porátanie sa“ so Židmi (predovšetkým tesne po prvej svetovej vojne, keď sme sa konečne stali slobodným národom a neskôr počas prvej skúšky s vlastným štátom) svedčí o tom, že sme Timravu (a napr. aj Royovú) len málo čítali, málo sme jej rozumeli a málo sme rozumeľi samým sebe. Mimochodom, nie je to tak aj dnes? ■

Čo napísať o spisovateľke, ktorá sama o sebe poznamenala: „Neviem o sebe nič zvláštneho napísať“? Že bola nezaujímavá a nudná? Nie, to vôbec nie! Len mimoriadne skromná a pokorná, ako to už často býva u významných osobností. S inými slovenskými spisovateľkami, má aj ďalšie spoločné znaky. Ani ona sa nikdy nevydala (ako s. Royové či E. Podjavorinská) a nedostalo sa jej patričného vzdelania.

Narodila sa v rodine farára Pavla Slančíka, ktorého v ten deň Boh obdaril hneď dvoma deťmi: Boženou a Bohušom. Z celkového počtu jedenástich ratoľstí sa dospelého veku dožilo len šesť. Takmer celý život prežila na južnom Slovensku, najmä vo svojom rodisku Polichne a v neďalekej Ábelovej. V dedinke s biblickým názvom bývala po otcovej smrti so svojou matkou. Aj miesta, ktoré obývali, u Mojžíkov a Kúkoľov, nám môžu pripomenúť nejedno rozprávanie zo svätej knihy. Viac však túto významnú spisovateľku vystihuje príbeh o studni, ktorú Pán Ježiš navštívil prechádzajúc cez Samáriu. Aj Boženka už od detstva poznala takú studničku. Nachádzala sa práve na lúke medzi Polichnom a Ábelovou. Starší ľudia ju nazývali Cimrava, no mladší Timrava. A tak si toto meno zvolila i naša začínajúca literárna autorka, ktorá k nej, ako tá Samaritánka, často chodievala. Biblická Samaritánka pri studni spoznala Pána Ježiša, ktorý jej tam vyrozprával celú pravdu o sebe i o nej samotnej. Naša spisovateľka bola tiež takou studničkou. Svojim jasnozrivým okom ticho a hlbavo pozoroval život plynúci okolo nej. Keď sa nad jej knižkou naklonila hlava čitateľa, často v nej mohol vidieť presný obraz seba samého. Nie ako vyzerá, ale aký je. Timrava mu odvážne ukazovala aj všetky tie zlé vlastnosti mnohých Slovákov: povalačstvo, pýchu, pokrytectvo, závisť... Nerobila to z hnevu a bez lásky. Chcela byť len tou vodou, ktorá očistí, osvieži, povzbudí k lepšiemu životu. Pravdou naprávala naše cesty. Timrava sa tak už za svojho pozemského života stala výnimočnou a váženou spisovateľkou. So svojím milovaným národom sa rozlúčila v Lučenci, kde je pochovaná v spoločnosti dvoch ďalších významných evanjelikov: básnika Kolomana Banšella a Karolíny Štúrovej – sestry a spolupracovníčky Ludovíta Štúra. Pobralla sa za svojím Stvoriteľom, tam k čistým vodám večného života. ■

Rubriku Misia redakčně připravuje
JURAJ INSTITORIS v spolupráci s **VLADIMÍROU VRAJOVOU**.

Misijní zdravotnický výjezd do chudých a muslimských komunit na severu Ghany se uskutečnil v září tohoto roku (4.–27. 9. 2019). Ve spolupráci ghanského a českého týmu misijní organizace Operace Mobilizace (OM) a jednotlivců z Holandska, Austrálie a Rakouska tvořilo náš tým celkem padesát lidí. Naším cílem na tomto, již šestém, výjezdu bylo přinést povzbuzení místním křesťanům, kteří se postupně začleňují do církve, a přinést evangelium muslimům cestou zdravotnické pomoci. Mým úkolem jako fyzioterapeutky bylo naučit lidi různé cviky k úlevě od bolestí zad a k celkovému zlepšení kondice vzhledem k jejich náročné práci a životním podmínkám.

LÉK PRO TĚLO – LÉK PRO DUŠI

DANIELA DAŇOVÁ

První dny v Africe

Afrika a konkrétně Ghana, jak jsme poznali, je země plná pohybu, radosti, barev a všemožných paradoxů. V rámci našeho cestování jsem zažila první velký kulturní šok, když jsme, jako skupinka osmi Čechů a jednoho místního navigátora, nasedali do autobusu plného černochů. To, samozřejmě, člověk očekává, ale zažila jsem takové osobní pozastavení – když jsem přemýšlela nad veškerými předsudky, které jsem kdy o černoších měla – jestli jsem schopna jim důvěřovat a cítím-li se mezi nimi bezpečně nebo ani ne. No každopádně brzy jsme si na jiné zbarvení kůže zvykli, předsudky postupně zmizely, a když se v polovině výjezdu najednou mezi námi objevil místní bělošský misionář, byla

jsem asi ve stejném šoku z toho, co tu dělá, jako při mém prvním nasedání do autobusu plného černochů.

Po prvních dnech společného vyučování a právě na výjezd, jsme se vydali naším autobusem na sever Ghany, což znamenalo celodenní (někdy i celonoční) cestování, kdy jsme byli jeden na druhého namačkaní, ať už kvůli nedostatku míst k sezení, našim zavazadlům nebo veškerému vybavení, které jsme vezli. Ovšem i na tohle nepohodlí si člověk zvykne. Celkem jsme strávili s místními a na cestách v oblastech Loloto, Yagaba a Mpaha sedmáct dní, z toho jsme jeden den měli odpočinkovou neděli s návštěvou shromáždění a odpolednem stráveným u jezera, jeden den odpočinku v důsled-

ku velkých dešťů a nemožnosti dostat se k místním a jeden den odpočinku a chystání zdravotnického materiálu pro práci v komunitách pro další dny.

Mezi muslimy

Lokalita Loloto je hlavně křesťanskou oblastí, kde jsme mohli být povzbuzeni z práce předchozích výjezdů a další misijní služby, díky které je zde vystavěno velké množství kostelů. Přesun do oblastí Yagaba a Mpaha byl již o něco odlišnější, jelikož se jednalo o výrazně muslimské komunity, což člověk poznal krom jiného i zvyšujícím se výskytem mešit. Několikrát denně jsme slyšeli velmi hlasité islámské vyučování z minaretů, kterým jsme byli v brzké ranní hodině vzbuzeni.

Práce v muslimských komunitách byla pro mě mnohem náročnější než v Lolotu, ať už z důvodu všeobecně většího chaosu, ale také zvláštní atmosféry, která již nebyla tak laskavá, lidé nebyli tak ochotni k učení se a trpěliví a děti se k sobě chovaly hruběji. Ovšem právě tito lidé byli hlavním misijním objektem naší služby. Až na drobné nepříjemnosti – kupříkladu, když jsem při zaučování cviků byla požádána o přesun do jiné místnosti, jelikož pro místní muslimské muže je ponižující, když je něco učí žena (na veřejnosti) – jsme nakonec strávili s pacienty velmi hezké chvíle.

Mnohokrát jsem ale přemýšlela nad svým postojem, s kterým přicházím k lidem já, protože, jak se píše v Matouši 7, 12 *Chovejte se k lidem přesně tak, jak chcete, aby se oni chovali k vám.* Pokud jsem já místní nepřijímala s láskou jako jednotlivce

stvořené Bohem bez náboženského škatulkování, cvičení bylo pro nás oba mnohdy velmi náročné a frustrující. Když tomu ale bylo naopak, zažili jsme s pacienty velmi hezké chvíle, které zbořily veškeré předsudky. Ovšem současně je potřeba zmínit, že místní muslimové nepatří k extremistickým větším islámu, a tak to v jiných muslimských zemích může opravdu vypadat diametrálně odlišně.

Jak vypadala naše služba

Naše služba v komunitách vypadala následovně: Po společném ranním zamyšlení, písních chval a modlitbách v týmu jsme se autobusem vypravili do neďaleké komunity, kde o nás lidé již věděli. Ordinovat jsme začali okolo jedenácté hodiny, když jsme nachystali naši polní nemocnici. Po základním představení se lidem, seznámení místních s evangeliem a základními hygienickými návyky, si lidé postupně prošli „kolečko“ zdravotního ošetření, pokud o ně stáli (což většinou ano). Od registrace pokračovali k vyšetření základních fyziologických funkcí, následně do laboratoře nebo přímo k lékaři, kde byly zjišťovány příčiny obtíží, s kterými pacienti přicházeli. Nejčastějšími pacienty byli děti i dospělí s malárií, vředovou chorobou žaludku, zrakovými vadami, kožními vyrážkami, vysokým tlakem a bolestmi muskuloskeletálního systému. Během misijního výjezdu jsme ošetřili 3 551 pacientů, z toho jedna třetina byly děti. Z celkového počtu se dvě třetiny lidí hlásilo k islámu. Asi jedna desetina místních byla poslána ke mně a mé kolegyni Káji na fyzioterapii.

Než byli lidem vydány léky v lékárně, ještě navštívili modlitební a poradenskou službu, kde mohli dále diskutovat o smyslu křesťanské víry pro jejich život. Souběžně probíhal zábavný program a biblické vyučování pro děti. Celkově taková práce v komunitě probíhala v průměru do páté hodiny odpolední. Pak následoval přesun zpět, což jsme ideálně stíhali do šesté hodiny, než se setmělo. Během večerů jsme podle potřeb měli společná modlitební setkání za místní komunity, řešili jsme potřebné věci k praktické pomoci a hodnotili dosud odvedenou práci.

Požehnání z misie

Možnost služby s dalšími křesťany z různých koutů světa ve mně zanechala mnohé stopy. Křesťané z Ghany mě velmi inspirují silnou a nezlomnou vírou v Boha, kdy i přes bídne materiální zabezpečení a mnohdy nepříznivé životní podmínky mají naději v Bohu a následují ho opravdu kamkoli je pošle. Kupříkladu, dokážou každou chvíli jakéhokoli čekání využít efektivně a nekritizovat to, že už zase na něco čekají. Na život se dívají spíš s nadhledem, vděčností a radostí. Velký důraz bych ještě dala na jejich znalost Bible. Ačkoli ne vždy mají překlad Bible ve svém nářečí nebo jakoukoli formu Bible dostupnou k čtení, znají mnohé úseky z Bible nazpaměť a prohlubují tak svůj vztah s Bohem.

Misijní práce na severu Ghany a mezi muslimy mi stále leží na srdci. Stále mám touhu sloužit lidem na misii tam, kde mě Bůh pošle, ať už v Africe, někde jinde na světě, nebo doma v Česku. A tak v tom chci následovat verše z Matouše 28, 19–20: *Proto jděte. Získávejte učedníky ze všech národů, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a uče je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. Neboť od každého, komu bylo hodně dáno, bude také hodně vyžádáno, a komu svěřili hodně, od toho budou žádat více* (Lk 12, 48). ■

TĚŽKÁ VOLBA

VĚRA FÉROVÁ

(rozená Steblová) žije v Havířově a spolu s manželem Danielem Férem (pracovníkem Dětské misie) navštěvuje sbor Církve bratrské v Horní Suché. Již od roku 2008 působí jako sociální pracovníce v Hospici sv. Lukáše v Ostravě – Výškovicích.

V hospici

Když jsem před lety absolvovala praxi v hospici, řekla jsem si: „Tohle je krásná služba, ale tady nemohu pracovat, vždyť nemám žádnou životní zkušenost...“ Mou vizí byla práce s postiženými dětmi, první nabídka zaměstnání po ukončení vysokoškolského studia však zněla: „Nechtěla byste pracovat u nás v hospici?“ S velkou obavou jsem odpovíděla: „Dobře, zkusím to, ale nejsem si jistá, jak to zvládnu.“ Z lidských sil by to nebylo možné, ale s Boží pomocí můžu v hospici sloužit už jedenáctý rok. Je to místo, kde mě Pán Bůh učí mnohým dobrým věcem. Dlouho jsem si neuměla představit smysluplnější práci.

Sloužit dětem?

Asi před dvěma lety jsem byla na shromáždění, kde pracovníci Dětské misie mluvili o svém povolání. Tenkrát jsem si uvědomila, že práce s dětmi je hodně smysluplná služba, a začala jsem se Pána Boha ptát, zda to není také místo pro mne. Bůh mi totiž dal v posledních letech možnost podílet se na službě v nedělní besídce a také pomáhat na misijních táborech na Slovensku. Když jsem začátkem roku 2019 vstoupila do manželství s pracovníkem Dětské misie Danielem Férem, ještě intenzivněji jsem se začala ptát Boha, zda je mé místo i nadále v hospici, nebo se mám přidat ke službě v Dětské misii. Proto jsem se rozhodla absolvovat letní, jedenáctitýdenní kurz pro pracovníky s dětmi v rumunském městě Sibiu s cílem lépe pochopit, co obnáší služba mého manžela, a zároveň rozpoznat další cestu, kterou mě Bůh chce vést.

V Boží škole

„Nemůžu hrát, praskly mi housle,“ musela jsem hned na začátku kurzu oznámit ostatním studentům, se kterými jsme společně nacvičovali písničku. Proč se to stalo? Housle jsou takto nepoužitelné. Chce mi tím Pán Bůh něco říct? Nechce také ve mě něco „zlomit“, abych

byla pro něj lepším nástrojem? Bůh mi v průběhu kurzu postupně poukázal na některé věci:

Když jsem si měla připravit úvod k modlitbám pro ostatní studenty, připadl na mě známý text z Listu Filipským 2, 7 – 9. Pán Bůh věděl proč. Musela jsem vyznat, že v mém srdci je pýcha, touha vypadat dobře před lidmi, tendence zakládat si na svých zásluhách. A to je jako odpad ve srovnání s tím, co pro nás udělal Pán Ježíš.

Bůh mi poukázal také na to, jak dlouho jsem žila s postojem „hlavně abych nemusela někomu říkat evangelium o Ježíši Kristu. Vždyť co by si ten člověk pomyslel...“ I tenhle postoj jsem musela Pánu vyznat.

Třetí věc se týká vyučování lekce pro děti, kterou jsem si v průběhu tří týdnů připravovala a pak prezentovala před ostatními studenty a učiteli. Ani jsem netušila, že příběh o malé dívce, která řekla Námánovi o opravdovém Bohu, mě natolik osloví. Pán Bůh mi skrz něj připomněl mnohé zanedbané

roky modliteb za moje nevěřící příbuzné. Teď se za ně chci modlit každý den, aby také oni byli spaseni.

Jdu do Taršíše nebo do Ninive?

Tuto otázku jsem si kladla během kázání o Jonášovi, které jsme slyšeli v jedné z místních rumunských církví. Jdu za svými plány a představami, anebo naslouchám Božímu vedení? Nechce mi Pán Bůh dát „druhou šanci“ být jeho světlem v hospici? Tento moment mě docela překvapil. Očekávala jsem spíše, že Bůh povede moje kroky přímo do služby dětem... Při vyučování o dětech z katolického prostředí mi ale došlo, že nejbližším krokem je můj návrat do hospice ke katolickým a ateistickým přátelům. Na jedné straně nevím, jak dlouhý čas ještě v hospici strávím, na straně druhé vím, že mým jasným úkolem je přinést lidem, se kterými se tam potkám, zprávu o smíření Boha s člověkem. Víím, že pokud nás Pán Bůh někam posílá, tak tam půjde s námi. ■

PASTORÁLKA V ROVINJI (CHORVÁTSKO)

JIŘÍ DOHNAL

Letošní celostátní pastorálka byla významná z více důvodů. Jednak na ní byli zvoleni noví presbyteri a taky proto, že na ni byli ordinováni noví pastoři, včetně mého nástupce Gorana. Svým způsobem byla jeho ordinace něčím výjimečným. Nepamatuji se, že by za posledních 20 let, v některém z místních sborů v Chorvatsku přebíral pastorskou „štafetu“ někdo, koho stávající pastor vychoval jako syna ve víře, budoval a dovedl až do duchovní dospělosti. Pokud někde za těch 20 let, co tady sloužím, došlo ke směně pastorů, nový pastor byl vždycky buď člověk z venčí, nebo třeba i z toho místního sboru, ale zformovaný někým jiným, někde jinde. A ne zřídka docházelo ke směně pastorů kvůli nějakým problémům. Takže nic veselého. Když jsem na pastorálce představil Gorana jako svého nástupce a vyprávěl jsem, jak se obrátil, vyrůstal vedle mě, pod mým vlivem, vstupoval do různých služeb v nichž se osvědčil a postupně duchovně vyzrál v osobnost, znělo většinou pastorů jako rajska hudba. A když jsem nakonec řekl, že se nyní některé věci učím já od něho, protože je v nich lepší než já a že pro rodiče není větší a krásnější odměny, než když se můžou učit od svých dětí, ať už biologických, nebo duchovních, šumělo to v sále jako v úle. Údivem a uznáním. Překvapilo mě to. Pro mě a Gorana to byl přirozený proces, který přirozeně vyústil v jeho samostatnou službu. Vychoval jsem poměrně hodně vedoucích a nikdy mi nepřišlo, že bych dělal něco neobvyklého, či výjimečného. Ten šum v sále a uznalé pokyfování hlav mi připomněly dávnou vizi, se kterou mě Pán povolal do Chorvatska, jejíž součástí byla právě výchova a budování

nových vedoucích a služba stávajícím vedoucím. Věnoval jsem se tomu, už když jsem byl pastorem v ČR a pak i zde v Chorvatsku, předně ve svém sboru v Rovinji a ve sborech na Istrii. A nyní se tato vize naplňuje novým způsobem. Byl jsem zvolen do presbyteria a představen všem zúčastněným jako mentor a poradce pastorů, kteří prochází vyhořením, či nějakou krizí. Od té doby chvílemi žasnu nad tím, jak věrný je náš Bůh a chvílemi mě polévá studený pot nad zodpovědností, kterou mi Pán svěřil. Dosud jsem měl vliv na svůj domovský sbor v Rovinji a na pár sborů na Istrii, včetně jejich pastorů. Nyní jsem v pozici, kdy můžu ovlivnit spoustu sborů a vlastně celou církev. Když pastor místního sboru udělá nějakou chybu, nějak selže, je přistižen při tom, že něco jiného káže a něco jiného žije, budou zklamáni a pohoršení mnozí v jeho sboru. Když se to však stane někomu, kdo slouží pastorům, pak jsou zklamáni ne jen ti pastoři, ale i členové jejich sborů a to pak jsou stovky a stovky zklamaných a pohoršených lidí. Koho by z toho nepolával studený pot? Je mi jasné, že na mě není kladen nárok bezchybnosti. Nikdo přičetný ode mě nebude očekávat bezchybnost. A Pán už vůbec ne. Přesto tu jsou mnohem větší nároky na mou osobní integritu, pokoru, skromnost, sebe-reflexi a stále živé vědomí toho, že jsem pouhým správcem Božích věcí, ne jejich majitelem. Ještěže mám kolem sebe pár milujících lidí, kteří jsou mi tak blízko, že na mě vidí kdejakou skvrnu, kterou já sám na sobě nevidím. A ještěže mě na ty skvrny upozorňují. Já věřím, že tak budu činit i nadále. Prostě v Těle se všichni navzájem potřebujeme. ■

IVAN 10/19

ŠTEFAN EVIN

V druhej polovici októbra som sa vracal z návštev a stretnutí na Východnom Slovensku. Ako zvyčajne, urobil som si prestávku v Ružomberku, kde tankujem najlacnejšiu naftu na trase Levice – Prešov. Platil som služobnou kartou, ale terminál kartu odmietol. Kontrolujem, či som si nepoplietol karty. Nepoplietol, je to služobná karta na meno Ivan Markuš s dátumom platnosti do 10/19, teda do októbra 2019. Práve jej skončila platnosť. V roku, mesiaci a týždni, keď aj Ivan došiel do cieľa.

Až do posledného dňa aj takto nepriamo slúžil cirkvi. A nielen nepriamo. Pred rokom v novembri zlyhal v kancelárii Rady počítač, na ktorom spracúvame mzdy. Rovno v deň výplat. Sledoval som to len cez telefón počas seminára ďaleko od Bratislavy a prežíval paniku spolu s Majkou a Jurajom v kancelárii. Obrátil som sa na Ivana – nevediac, či bude vládvať prísť do kancelárie. On totiž bol guru vo veciach hardvéru a softvéru, ktorý máme v ústredí. Poznal a efektívne využíval moderné technológie a inovoval, čo bolo treba. A najmä, bol tam. Zaviedol systém do spracovania údajov, aby sme na porádach a konferenciách mali zrozumiteľné podklady. Triedil, hodnotil, prepájal, kalkuloval. V niečom sa vyznal iba on sám, a vtedy nás zaskočil slovami, že to je taká „čierna skrinka“, že to netreba vysvetľovať. Potom sme to nedôverčivo volali „Ivanova konštanta“. Ale k výsledkom sa dopracoval vždy. Nebol dotknutý, keď som ho upozornil na chybu v tabuľkách. Niektoré staré chyby som našiel len nedávno a nemôžem sa ubrániť úsmevu, keď vidím, ako pred časom konferencia v pohode prijala nepresný súčet presných čísel. Pustil sa do digitalizácie dokumentov aj do zriadenia dátového úložiska na cloude a dnes nám to výborne slúži. S veľkou vďakou za tohto usilovného služobníka musím povedať, že veľká časť vnútorných procesov a infraštruktúra nášho ústredia je postavená na prvkoch z Ivanovej hlavy a rúk. A hoci drvený chorobou, aj vtedy pred rokom prišiel do kancelárie a do večera dal výplaty s Vladom Šimom do poriadku.

Pri našej poslednej návšteve u neho doma ma prekvapil nielen jeho zjav, chorobou zmenený takmer na nepoznanie, ale aj to, čo nám povedal. Už sa neliečil. Sprevádzaný paliatívnou starostlivosťou bol na cieľovej rovinke celoživotného behu: „Viete, poviem vám, že rakovina je milostivý dar v Božích

rukách. Dala mi čas premýšľať o mojom živote a postupne usporiadať všetko, čo bolo treba. Mohol som byť so všetkými deťmi, dať im pokyny aj pozhnanie.“ A pokračoval: „Nebol som diplomatom, preto som sa dostal do viacerých konfliktov nielen pre svoje názory, ale pre spôsoby“. Pokojne a pokorne reflektoval búrlivé časy. Horlil za dobré veci v cirkvi, veľmi ťažko niesol neférovosť a lenivosť. Hovoriel:

„Oblúbil som si najmä Starú zmluvu, lebo v nej sú prepletené príbehy rodín a rodov a je to také realistické.“ Cirkev bola jeho druhou rodinou, s ktorou niesol dobré i zlé, ľahké aj ťažké. Veľa som sa od neho naučil a v mnohom ma inšpiroval.

Mnohí mu vďačíme za mnohé, ale zo všetkého najdôležitejšie je, že už v mladosti sa vierou chopil svojho Spasiteľa a táto viera ho sprevádzala až do posledného dychu. A za tento príklad mu vďačíme nado všetko.

V Rade Cirkvi bratskej pôsobil dvadsaťdva rokov od roku 1993 do roku 2015, od roku 2009 ako tajomník Rady. Aktívne žil s projektom Betánie od jeho začiatkov. Prispieval do časopisu Dialóg a staral sa o jeho digitálny archív. Ale o tom a ďalších

aktivitách, v ktorých bol zapojený, vedia viacej a lepšie povedať jeho súputníci. No a kto chce vedieť, čo Ivan hovorí o mnohých ľuďoch, ktorí ovplyvnili jeho život, môže sa začítať do jeho knihy *Všetci moji ľudia* alebo kliknúť na web <https://imaami.sk/>.

Tieto kúsky spomienok mi prebehli pred očami, keď som pozeral na expirovanú kartu s Ivanovým menom. Vybral som novú kartu s novým menom aj dátumom a s vďakou v duši a rosou v očiach som pokračoval v ceste domov a na poslednú rozlúčku s Ivanom. Bože, ďakujem aj za tohto muža v Tvojich službách. Pridaj nám, prosím, nových.

...hovorím vám: Kto počúva moje slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má večný život a nejde na súd, ale prešiel zo smrti do života. (Ev. Jána 5, 24) ■

Z ROKOVANIA RCB OKTÓBER 2019

Rada rozhodla:

Že nebude organizovať osobitnú jarnú pastorálnu konferenciu v roku 2020. Namiesto pastorálky bude povinná účasť kazateľov a vikárov na konferencii *Máme čo zvestovať* s Donaldom Carsonom 26.–28. 3. 2020;

Že delegátni Rady na Spoločnej konferencii v Českom Těšíne budú predseda Štefan Evin, tajomník Ján Henžel a člen Rady Rastislav Števko. Riaditeľ kancelárie sa zúčastní ako hosť konferencie.

O vizitáciách v roku 2020 v zboroch v Trnave (vizitátori Slavomír Poloha a poverený člen PLANt.sk), Banskej Bystrici (vizitátori Milan Mitana a Štefan Evin), Michalovciach (vizitátori Martin Kačur a Gabriel Gajdoš), Žiline (vizitátori Juraj Kohút a Daniel Pastirčák).

Že Cirkvev bratská sa zapojí do projektu Národných modlitebných raňajok. Je to zámer kresťanov organizovať raz ročne modlitby za našu krajinu a politikov.

O predĺžení dohody medzi Cirkvou bratskou a Wycliffe Slovakia na ďalšie tri roky.

O termíne konania výročnej Konferencie 2020, ktorá sa uskutoční 15.–16. 5. 2020. Rada oslovuje zbory s otázkou, ktorý z nich je ochotný hostiť konferenciu.

Rada prerokovala a schválila:

Vizitačnú správu z vizitácie zboru v Bratislave – Cukrová

Rada poverila:

Predseda Rady vedením voľby kazateľa Milana Mitana vo Svätom Jure 10. 11. 2019.

Predĺžila poverenie Danielovi Pastirčákovi ako administrátorovi zboru Bratislava – Cukrová až do očakávaného začiatku služby nového správcu zboru Petra Kučeru, ktorý bol zvolený za kazateľa a správcu v tomto zbore s nástupom 1. 9. 2020

Predĺžila poverenie kazateľa Ervina Mittelmanna pre vedenie spoločenstva Mozaika Košice do 31. 12. 2020.

Finančný odbor vypracovaním návrhu budúceho prerozdelenia štátneho príspevku pre zbory od roku 2021 tak, aby sa o ňom mohlo hovoriť už na májovej konferencii.

Rada zobrala na vedomie:

Pozvanie levického staršovstva pre kazateľa Slavomíra Polohu za kazateľa a správcu zboru v Leviaciach.

Priaznivý stav hospodárenia ústredia k 18. 10. 2019, že v tomto období postupne prebiehajú školenia zamerané na aplikáciu GDPR v cirkvách. Najbližšie 7. 12. v Košiciach. Je v záujme každého zboru, aby sa oboznámil s touto problematikou.

Ďalej Rada:

Pokračovala v diskusii o teologickej identite CB a o teologických presvedčeniach členov Rady.

Privítala začiatok systematického biblického vzdelávania rómskych spolupracovníkov, ktoré prebieha raz mesačne v Prešove.

Mala stretnutie so spoločenstvom vo Svätom Jure, ktoré sa pripravuje na vznik zboru a skonštatovala, že spoločenstvo je na osamostatnenie pripravené. Na stanici sa pripravujú voľby kazateľa a staršovstva zriaďovaného zboru. Rada požiadala súčasné staršovstvo, aby pripravilo návrh dohody medzi staršovstvom, Radou a budúcim kazateľom o materiálnom a finančnom zabezpečení pôsobenia kazateľa Milana Mitana.

Zhodnotila spoločnú pastorálnu konferenciu kazateľov a vyjadrila svoje výhrady k jej naplni.

Navrhla Miroslava Moravského na vedenie seminára „Čo očakáva staršovstvo od kazateľa“ na Spoločnej konferencii v Českom Těšíne.

Delegovala Štefana Evina a Juraja Kohúta na konferenciu IFFEC Worldwide 2020 v Chicagu. Rada predpokladá úhradu účastníckeho poplatku zo strany IFFEC a v tomto prípade uhradí cestovné náklady oboch delegátov.

Ustanovila odbory v zložení: Študijný odbor: Ján Henžel (predseda odboru), Štefan Evin, Juraj Kohút, Todd Patterson. Evanjelizačno-misijný odbor: Slavomír Poloha (predseda), Milan Mitana, Peter Prištiak, Jaroslav Tomašovský. Finančný odbor: Juraj Klemenčovič (predseda), Rastislav Števko, Marcel Markuš. Internetový odbor: Martin Kačur (predseda), Ján Nemšák, Ivan Žezula.

Rokovala o možnosti poskytnúť pôžičku pre Elim Vsetín. Preskúma ich potreby a časový rámec a následne rozhodne.

NOVEMBER 2019

Rada ustanovila:

Odbor zakladania zborov (PLANt.sk) v zložení: Tomáš Henžel (predseda), Ervin Mittelmann, Ján Máhrik, Dawson Jones, Štefan Evin a Slavomír Krupa (administratíva).

Per rollam schválila:

Dohodu medzi zborom, Radou a kazateľom zboru o finančnom zabezpečení kazateľa zriaďovaného Zboru CB vo Svätom Jure.

TOMÁŠ KOMRŠKA

NIE JE HUSÁK AKO HUSÁK

11. 10. 2019 – Jesenný, sychravý podvečer.

Na konečnej pri cintoríne Ružinov sa spoza múru vynárajú dvaja starší páni a mieria na zastávku.

Rozvážne sa rozprávajú, ale počasie im nepraje.

Pretože do odchodu ostáva ešte 8 minút, pozývam ich dnu do trolejbusu, do tepla.

Vďačne ponuku prijímajú a pokračujú v načatom rozhovore.

„Teraz je taký cirkus okolo úmrtia Gotta,“ hovorí bielo vlasý pán, „jedni ho zbožňujú, druhí zatracujú.“

„Hej,“ pritaká čiernovlasý pán a pokračuje: „Hovorí sa o generácii 60-nikov, že to sú Gottové a Husákové deti. Ľudia, ktorí vyrastali popri ich verejnom účinkovaní.“

„Ja to neviem posúdiť, čo to boli vlastne za ľudia, ten Božskej Kája a Gustáv,“ pokyvuje hlavou bielo vlasý pán a dodáva:

„Vieš ten Gustáv Husák, najskôr mladý, aktívny, nadšený komunista, potom ho jeho vlastní zavreli, potom ho rehabilitovali, dali mu vilu pod Slavínom a potom bol zasa aktívny komunista... Čo to bolo za človeka?“

„Neviem, ale poviem ti moju skúsenosť s Husákom.“

„Ty si sa s ním stretol?“

„Nie, ale s jeho synom.“

Zbystril som pozornosť,

pretože o ľuďoch, o ktorých sa veľa hovorí, sa často málo vie.

Možno mám príležitosť dozvedieť sa niečo, čo sa nevie.

„V 70-tych rokoch minulého storočia,“ začal rozvážne hovoriť čiernovlasý pán, „som robil revízneho technika plynu. Kontroloval som plynové prípojky a spotrebiče. Jedného dňa som išiel na kontrolu práve do Husákovej vily. Sprewádzal ma jeho syn a zaviedol ma do kotolne. Tam ti ma prekvapilo to, že v kotolni boli nainštalované dva veľikánske ply-

nové kotly. No predimenzované kúrenie riadne. Ale keďže po technickej stránke to bolo v poriadku, nemal som dôvod to riešiť.

Ale potom sme išli do kuchyne pozrieť sporák a predstav si, v každej izbe bol namontovaný obrovský radiátor. Proste od jednej steny po druhú no... no predimenzované niekoľkonásobne. Nedalo mi to a utrúsil som poznámku: „Tatínek má asi rád teplo, že?“

Vtedy sa ten jeho syn na mňa veľmi vážne zadíval a po chvíľke povedal:

„Nie, tatínek sa strašne bojí zimy.“

A po chvíľke stíšeným hlasom dodal:

„Viete, oni ho vo väzení držali na zime a celé hodiny visel za nohy dolu hlavou, s hlavou vo vedre s ľudskými výkalmi. Odvtedy sa šialene bojí zimy.“

Zbožňujeme, alebo naopak zatracujeme ľudí na základe – na základe čoho?

Nesúďte, aby ste neboli súdení – ani nezbožňujte, ani nezatracujte.

Každému z nás býva občas zima, alebo príliš teplo, sme smädní, hladní – hladní po láske.

A tak zháňame, hľadáme, presadzujeme, kričíme, plačeme... Ale keď nám je príliš dlho zima, keď sme príliš dlho hladní, hladní po prijatí, tak robíme veci, ktoré udivujú nielen revíznych technikov.

Rozmýšľam, koho som to včera odmietol, odsúdil, možno zatratil. Čo vlastne o ňom viem? Viem, čo prežil? Veď ten „hulvátsky“ človek len predimenzované, neohrabane kričí:

„Má ma tu vôbec niekto skutočne rád? Takého, aký som?“

Moje škatuľky s nápismi: „Oblúbení“, „Zatratení“, „Lahostajní“, sú na škodu.

Pre tých v škatuľke, aj pre mňa. Bez škatuliek by bolo lepšie. Dovoľt' oblúbenému zlyhať, zatratenému povstať a lahostajnému sa prejaviť. Veď život je taký dynamický... – Iný dnes ako včera. ■

Zobrala na vedomie:

Že kazateľ Peter Prištiak prijal pozvanie za kazateľa v Michalovciach.

Zvolenie kazateľa Milana Mitanu za kazateľa a správcu zriaďovaného zboru vo Svätom Jure, zvolenie staršovstva zriaďovaného zboru a záväzok staršovstva zriaďovaného zboru, ktorým sa hlási k zachovávaní Duchovných zásad a Vyznaniu vie-

ry Cirkvi bratskej, čo sú nutné predpoklady pre zriadenie zboru. Na základe uznesenia Konferencie rozhodla o zriadení Zboru Cirkvi bratskej vo Svätom Jure k 1.1.2020. Slávnostné zhromaždenie je naplánované na.

Žiadosť Pierra van Vuurena o obnovenie ordinácie a rozhodne o nej po osobnom stretnutí s ním.

(Spracované z podkladov RCB)

SPOR O KULTÚRU ŽIVOTA A SMRTI

Z hľadiska vieroučnej či dogmatickej záväznosti dôležitej v katolíckom svete, táto metafora nie je vieroučnou ani mravoučnou pravdou. Aby sme tomu rozumeli: ani rímski katolíci nie sú povinní ju bezvýhradne prijímať. Tak ako mnohí katolíci neprijímajú slová o potrebe prijímať afrických migrantov, ako o tom hovorí pápež František. Je to jeho názor. Je smutné, že katolícki kresťania na Slovensku polemizujú s týmto názorom pápeža Františka a jednoducho a masívne sa stavajú na stranu tých, ktorí akýkoľvek krok Slovenska smerom k riešeniu migračnej krízy odmietajú. Môžeme o tomto ich postoji uvažovať, no z hľadiska toho, čo si o slovách pápeža myslia, majú katolíci slobodu rozhodnúť sa, ako uznajú za vhodné.

Presne v tomto duchu aj metafora o kultúre smrti musí byť vážne postavená do kontextu jej vzniku. Keďže tu nejde o vieroučnú otázku, aj náuka o pápežskej neomylnosti pripúšťa, že ako taká môže byť odmietnutá, alebo neprijatá aj katolíckmi. Ak sa táto metafora slovenským katolíkom zapáčila tak, že sa dostala do učebníc náboženskej výchovy a v dnešnej situácii sa používa na kádovanie odborníkov, stojí to za úvahu. Ako kresťania môžeme sporné výroky významných ľudí, ktoré spôsobujú polarizáciu aspoň nemnožiť a nešíriť. Môžeme aj nenálepkovať iných nelichotivými prívlastkami. Veď, čo je už príťažlivé na prívlastku či popise aktivity, ktorá sa podieľa na šírení kultúry smrti. Je to v odbornej debate vo verejnom priestore nekonštruktívna a urážlivá metafora.

Je tu však v širšom univerzálnom kontexte aj čas na istú mieru úprimnosti. Rímskokatolícke kresťanstvo dnes zápasí vo svete s deformáciami, ktoré v nej umožňuje, aj podľa pápeža

MIROSLAV KOCÚR
(Teológ, publicista.)

Autorstvo pojmu „kultúra smrti“ sa pripisuje Jánovi Pavlovi II. Je to pravdepodobne tak. Použil ho vo svojej encyklike a niekoľkokrát aj vo svojich katechézach či kázňach. Avšak je potrebné povedať, že v dnešnej situácii je používanie tejto metafory len preto, že jej autorom je pravdepodobne dnes už aj svätorečený pápež Ján Pavol II. trochu neprimerané. Zvlášť, ak sa jej autorita má podložiť autorstvom tohto skvelého muža.

Františka, hlboko zakorenený klerikalizmus. Je to situácia, ktorá umožňuje pri privilegovanom postavení kléru jeho neobmedzenú moc, ktorú nikto nekontroluje. Tento fenomén sa významne zaslúžil o epidemické šírenie kultúry systematického utajovania zneužívania mladistvých klerikmi. Delikty sa pre falošnú lojalitu nedostávali do rúk orgánov činných v trestnom konaní a pred obetami dostávali v desiatistoch dokázaných a overených prípadov prednosť páchatelia v záujme ochrany dobrého mena a reputácie inštitucionálnych predstaviteľov a cirkvi ako inštitúcie.

Informovaní vedia o pokračujúcom riešení živých prípadov aj na Slovensku. Toto sa deje mimo mediálnej pozornosti verejnoprávnych, súkromných či cirkevných médií. Rozpaky sú pochopiteľné. No je potrebné vnímať tento postoj niektorých pokrytecky sa tváriacich médií.

Aktivistické vyjadrenia, referendá, politická aktivita, či naposledy, aj petícia známych slovenských katolíckych aktivistov z Aliancie za rodinu a jej blízkych kruhov o tzv. „kultúre smrti“ je preto na pozadí pokryteckej kultúry utajovania vlastných hlbokch a nedoriešených zlyhaní len povestným vyberaním smietky z oka iných a prehliadaním brvna v oku vlastnom.

Verejnosť, odborníci ani veriaci ľudia by sa ani na Slovensku nemali báť odmietnuť toto prekrúcanie pravdy a manipulácie fanatikov spájajúcich sa s rôznofarebnými pokrytcami a prospechármi. Toto šírenie zloby a nenávisť je len predlžovaním toho trápenia, ktorým minulí a budúci zlodeji nádeje otravujú naše mysle. Aj veriaci a demokraticky zmýšľajúci ľudia si zaslúžia slobodu, ktorú im upierajú uletení radikáli a vypočítaví politickí podnikatelia s pravdou. ■

KRÍŽOVKA

„Korene šťastia sa nachádzajú tam, kde našlo domov...“ (Jakob Ternay)

Autor: Peter Kailing		Semiti	Nemecký zápor	Česká politická strana	POMÔCKY Uno, Ira, Prim, Ro, Ibn	Aká (básn.)	Časti tváre	Samec ovce	Nadchne, okúzli
	St. politická strana				Jakub (domácky)				
	Značka hodín				TAJNIČKA				
Recitátor, Predná-Šateľ					•				
Rus. žen. meno (Gorbačovová)					•	Taj. írska org. (skr.) Ázijský štát			
Syn (arab.)				Zašívaj Potom	•		Chem. zn. argónu Chem. zn. hliníka		
1001 rímsky			Nezraňuje Kus (skr.)		•				
	Lesná kalamita	Vyhříňal Listnatý strom			•			Čiastočne, spolovice	Prezident býv. Juhoslávie
Postrčenie					•		Skrtačka staršieho Odpil		
Stredoveká priamka			Predložka Sila		•	Odpi Typ Fiata			
Skratka limity				Ťapot, lupot Umělý jazyk	•				
Ochutilo (jedlo)					•				
Medveď (destsky)					Olympia (domácky)				

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 10/2019.

Keď nájdeš v živote cestu bez prekážok, určite NIKAM NEVEDIE.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 12. 2019. Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

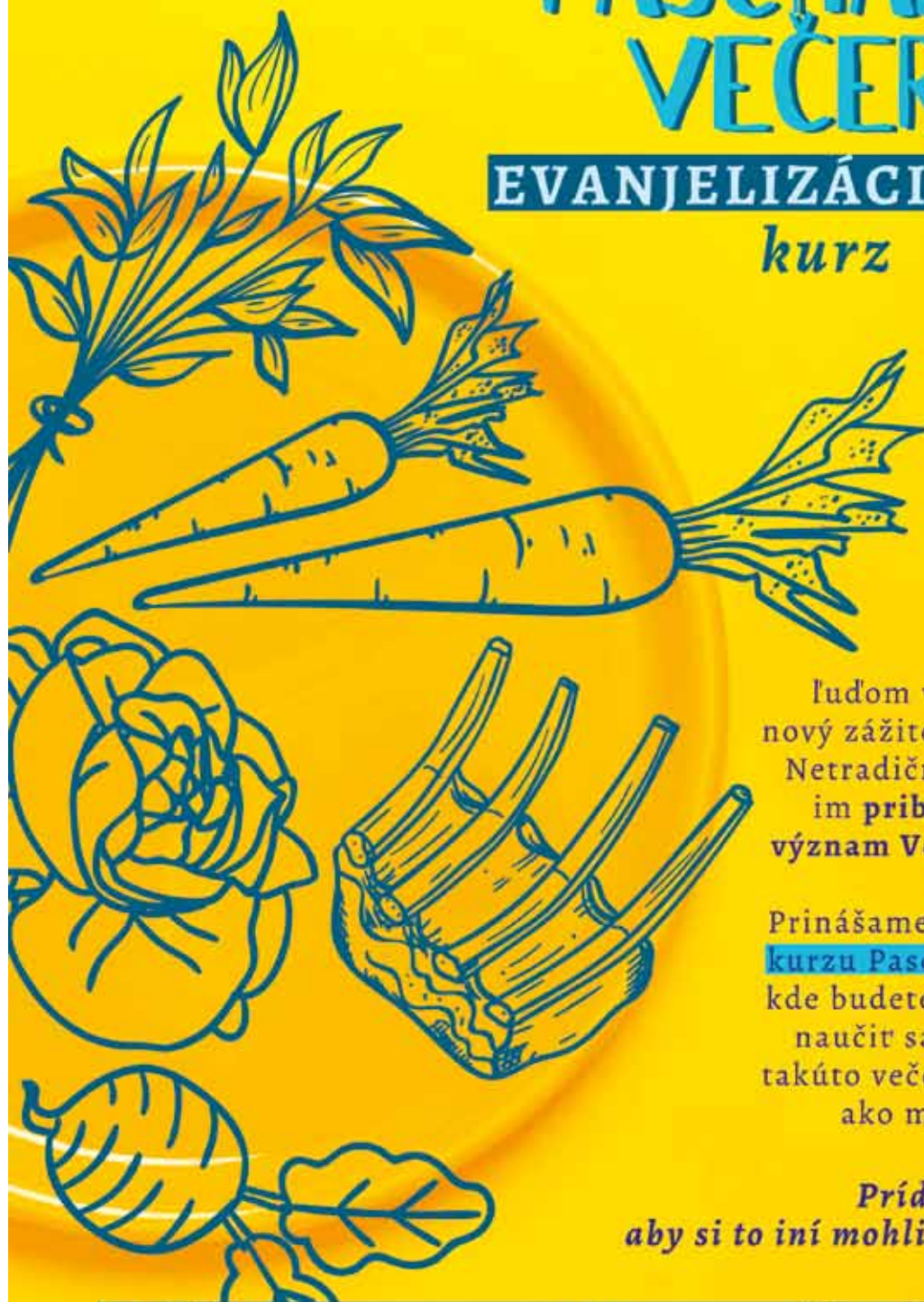
Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 12/2019.

Stranu pripravil Peter Kailing

PASCHÁLNA VEČERA

EVANJELIZÁCIA INAK

kurz

Ponúknite
ľuďom vo vašom okolí
nový zážitok Veľkej noci.
Netradičným spôsobom
im **priblížite skutočný
význam Veľkého piatku.**

...

Prinášame vám **2. ročník
kurzu Paschálnej večere,**
kde budete mať možnosť
naučiť sa zorganizovať
takúto večeru a použiť ju
ako misijný nástroj.

*Príďte si to zažiť,
aby si to iní mohli zažiť s vami.*

Kedy?

24.1.2020/10.00-16.00

Kde?

CB, LEVICE

Účastnícky poplatok

15 EUR/OSOBA

Prihlasovanie prebieha do 10. januára 2020 na marcela@jpk.sk